

ZPRAVODAJ

duben–červen
2023

Muzea Komenského v Přerově

Helfštýnský palác znovu ožívá

Noční kování, pražení kávy, promítání na stěny paláce i degustace vína. Bohatý program speciálních večerních prohlídek Helfštýna, který nese název Palác žije..., odstartuje už na konci dubna. I letos mohou návštěvníci vybírat z celkem čtyř termínů, většina z nich však bude nově bez nutnosti rezervace míst.

Eva Lehnertová

Cyklos Palác žije... zažívá již třetí ročník, předchozí dva byly beznadějně vyprodané. Exkluzivní noční prohlídky si nenechaly ujít stovky příznivců. Z programu, který je zaměřen na lidské smysly, si vybere každý. Pro dospělé a milovníky vína je Palác žije chutí, rodiny s dětmi zaujme Palác žije hmatem. Práci kovářů budou moci všichni obdivovat v rámci Palác žije čichem.

Právě program spojený s nočním kováním, kdy třetí hradní nádvoří a historickou kovárnu obsadí mistři černého řemesla, čeká návštěvníky 29. dubna. Součástí budou komentované prohlídky s průvodcem, který návštěvníky provede nasvíceným hradem. Chybět nebude pražírna kávy ani hudební doprovod.

V červenci v rámci cyklu naváže exkluzivní prohlídka Palác žije chutí, jediné s nutností rezervace míst. Na závěr kaž-

dé komentované prohlídky hradu proběhne bohatá ochutnávka vybraných vín vinařství Dvůr pod Štářýma Horama, během večera nebude chybět další doprovodný program. V ceně vstupenky jsou také vzorky vín. Rezervaci je možné provést přes e-mail helfstyn.rezervace@email.cz.

Videomapping na stěny opraveného helfštýnského paláce, který proběhne v rámci Palác žije zrakem, je jednou z nejoblíbenějších nočních prohlídek vůbec. Show v prostorech renesančního paláce přináší jedinečný zážitek pro dospělé i děti. Akce proběhne 29. července, součástí jsou komentované prohlídky nasvíceného hradu.

Celý cyklus prohlídek zakončí Palác žije hmatem s velkolepou ohňovou show na třetím hradním nádvoří a programem pro rodiny s dětmi, například řadou dílen, ve kterých si může každý vyzkoušet různá řemesla. Poslední noční prohlídka se uskuteční 16. září a ani tentokrát není nutné rezervovat si místa dopředu.

CO JE TO ZA PÍSMENKO?

Výstava slabikářů ze sbírky Muzea Komenského v Přerově

Naučit se číst je pro dítě stejně převratné jako naučit se chodit. Pohyb zpřístupňuje fyzický svět, čtení otevírá přístup do světa duševního, světa informací i fantazie.

I když je možné naučit se číst vlastně z jakékoliv knihy, pro většinu dětí je tou první a nejdůležitější knížkou slabikář. Naše současné slabikáře mají dlouhou, bohatou a zajímavou minulost, kterou přibližuje výstava Muzea Komenského v Přerově.

Marta Konířová

Od chvíle, kdy lidstvo začalo používat písmo, musely se nové a nové generace žáků učit poznávat znaky a písmena a rozumět zapsanému textu. Zpočátku byly všechny pomůcky k výuce čtení pouze rukopisné. Po vynálezu knihtisku v polovině 15. století, který urychlil rozmnožování textů rychleji a ve větším množství, se záhy objevily také pomůcky tištěné.

Nejstarší dochovaný tištěný slabikář zpracovaný v češtině je *Slabikář Český* z roku 1547. Byl vtištěn v Prostějově v době, kdy zde pobýval také Jan Blahoslav, přerovský rodák, jehož 500. výročí narození jsme si letos připomněli. Ze zmíněného důvodu mu bývá autorství tohoto slabikáře připisováno.

Rozsah *Slabikáře Českého* byl oproti dnešním slabikářům dosti skromný a jeho obsah byl také odlišný. Odrážel se v něm dobový způsob výuky čtení, proto začínal abecedou, kterou se žáci museli naučit poznávat a odříkávat jako první.

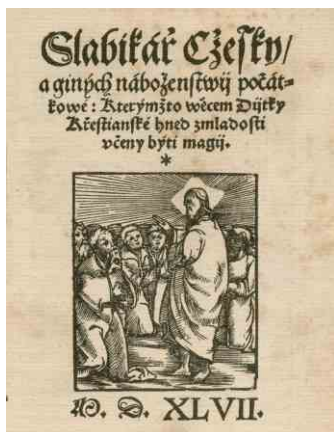
Po osvojení si jednotlivých písmen se je žáci učili číst a vyslovovat dohromady. Ob-

vykle skládali nejprve dvě písmena (například spojovali souhlásku „b“ se všemi samohláskami, takže četli „ba be bi bo bu“ a pak naopak „ab eb ib ob ub“, potom totéž dělali se souhláskou „c“ a postupně i s dalšími), pak tři, čtyři atd., až přešli ke čtení celých slov. Pro toto skládání písmen je v *Slabikáři Českém* za úvodními abecedami rovněž zařazeno příslušné cvičení.

Nakonec žáci přistoupili ke čtení souvislých textů. Ty v slabikářích tehdy zastupovaly náboženské texty, takže slabikář zároveň sloužil i jako malý katechismus.

Obrázků bývalo v nejstarších slabikářích málo, protože jejich výroba byla nákladná a prodražovala tisk. Když v roce 1774 vydala císařovna Marie Terezie *Všeobecný školní řád*, na jehož základě přešla správa a organizace školství na stát, začaly se tisknout školní slabikáře dokonce úplně bez obrázků. Důvodem byly právě náklady na tisk. Protože cílem bylo zpřístupnit školní docházku všem dětem (a také ji od nich požadovat), měly být slabikáře cenově přístupné i těm nejchudším.

V průběhu 19. století došlo k řadě změn ve školství, přemyslu i společnosti, v jejichž důsledku se slabikáře zcela proměnily. Zatímco na začátku století byly slabikáře útlé malé knížičky bez obrázků, na konci století už začínaly v mnoha ohledech připomínat slabikáře, jak je známe dnes. Jejich rozměr se zvětšil, takže se z nich žákům lépe četlo, změnily se metody výuky čtení, v slabikářích se začaly dokonce objevovat obrázky. Ty byly zpočátku pouze černobílé a užívaly se jen při učení písmen, zatímco čítanková část slabikáře byla stále bez ilustrací.

Titulní strana nejstaršího dochovaného českého tištěného slabikáře – *Slabikář Český* (1547)

Úvodní stránka s abecedou ze slabikáře z roku 1819

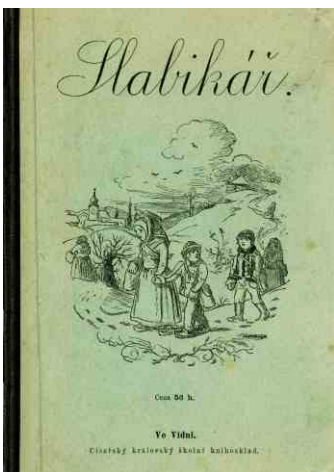
Za první skutečně ilustrovaný český slabikář považujeme *Slabikář pro školy obecné* z roku 1898, jehož obrázky nakreslil známý český malíř a ilustrátor Mikoláš Aleš. Alšovy kresby neslouží pouze jako návodné obrázky při výuce písmen, mají i další funkce, mezi nimiž nelze opominout ani funkci estetickou. Jeho obrázky doprovázejí též texty v čítankové části, včetně básničky „*Cesta do školy*“. A právě ilustrace k této básni byla použita i na deskách slabikáře. Tento *Slabikář* vycházel 35 let a ovlivnil tak tisíce prvňáčků.

Na barevné obrázky v slabikáři si však žáci museli počkat ještě dalších patnáct let. První český barevně ilustrovaný slabikář totiž vyšel až v roce 1913. Jeho autorem byl pedagog a známý autor veršů pro děti Josef Kozíšek. Svůj slabikář nazval *Poupata* a sestavil jej podle vlastní vyučovací metody, kterou nazval me-

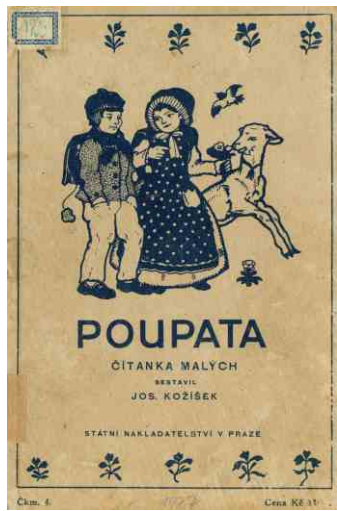
toda genetická. Prvním ilustrátorem *Poupat* se stal Alois Mudruňka, ale od roku 1929 vycházela *Poupata* s ilustracemi Marie Fischerové-Kvěchové. V její úpravě se slabikář užíval až do roku 1948, respektive školního roku 1949/1950.

Ke konci 19. století se již v slabikářích začaly objevovat obrázky. Použil je například i G. A. Lindner v roce 1880 ve svém slabikáři *Kniha maličkých*.

Pro první český plně ilustrovaný slabikář vytvořil obrázky Mikoláš Aleš. Na deskách slabikáře byla otištěna jeho kresba k básničky „*Cesta do školy*“.

Ilustrátorem prvního českého slabikáře s barevnými obrázky *Poupata* byl Alois Mudruňka

V období první republiky (1918–1938) konkurovala *Poupatům* řada dalších slabikářů. Důvodem této bohaté nabídky bylo mimo jiné zavádění nových metod výuky čtení, zvláště metody globální. Pro různé metody vznikaly různé slabikáře, takže v roce 1938 se u nás k výuce čtení ve školách užívalo dvanáct českých slabikářů: *Nový slabikář a čítanka, Poupata, Studánka, U nás* (ve variantě pro školy venkovské a školy městské), *Pramen* (1. a 2. část), *Úl, První kniha, Děti, Sluníčko, Cestička malých, Doma a ve škole a S úsměvem!*. Tento poměrně široký výběr titulů a metod se měl v následujících letech změnit.

Za druhé světové války počet povolených slabikářů poklesl a tento pokles pokračoval i po skončení války. Po roce 1945 byly pro školy vydávány už jen tři slabikáře: *Sluníčko* (pro metodu globální), *Doma a ve škole* (umožňující vyučování podle metody globální i syn-

tetické) a *Poupata*. Tato poválečná *Poupata* však byla upravena také pro metodu globální, což někteří učitelé považovali za snahu prosazovat do škol právě tuto metodu. Po protestech bylo povoleno užívat i původní variantu *Poupata* (pro metodu genetickou), takže *Poupata* vycházela ve dvou variantách.

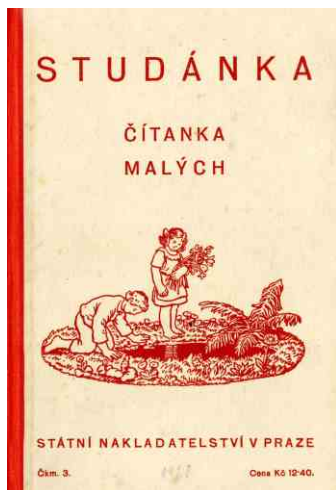
Vzhled, který *Poupatům* vtiskla jejich druhá ilustrátorka Marie Fischerová-Kočechová, je mnohem známější než jejich původní verze

Po roce 1948, kdy se moci ve státě uchopili komunisté, začal vývoj směřovat k zavedení pouze jednoho jednotného slabikáře pro všechny školy. Stalo se tak ve školním roce 1951/1952, kdy vyšla *První čítanka*. Protože nedlouho předtím vydalo předsednictvo Ústředního výboru Komunistické strany Československa usnesení o učebnicích, ve kterém mj. požadovalo odstranění globální metody z výuky, byla *První čítanka* sestavena pro metodu analyticko-syntetickou.

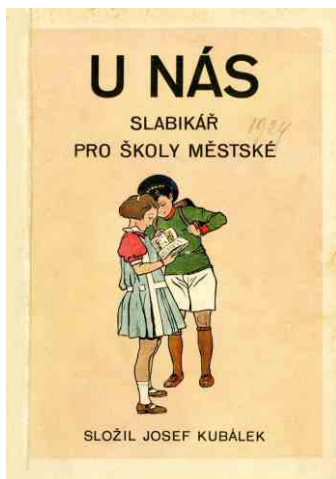
První čítanka se užívala jen krátce, do roku 1953. Následujícího roku byla nahrazena *Slabikářem* zpracovaný autorským kolektivem ve složení Jarmila Hřebejková, Irena Fabiánová, Anna Šimanová a K. F. Sedláček. Barevné ilustrace pro *Slabikář* vytvořil Václav Junek.

Tento slabikář vyšel ve dvou variantách. Pro obě jsou typické červené desky. V první

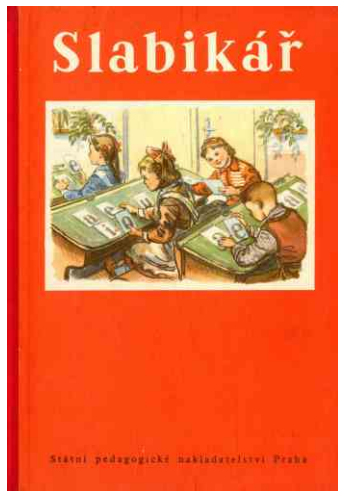
variantě měl *Slabikář* pouze jeden obrázek na předních deskách, ve druhé variantě byly desky vyzdobeny více obrázky dětí při různých aktivitách, a to jak na předních, tak na zadních deskách. V této druhé variantě vycházel *slabikář* do roku 1975.

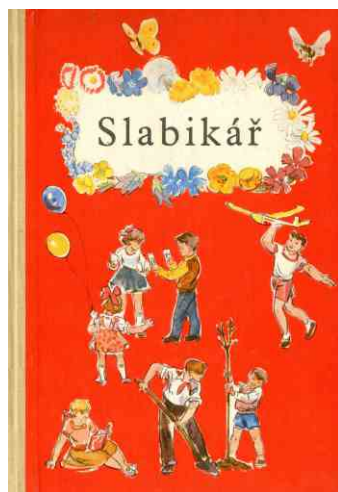
Studánka, jeden z mnoha prvorepublikových slabikářů

Prvorepublikový slabikář *U nás* měl dvě verze, jednu pro města a druhou pro vesnice. Barevné ilustrace pro ně vytvořil Artuš Scheiner.

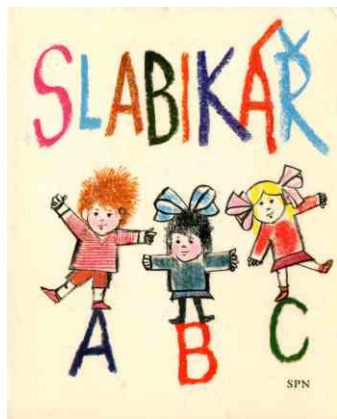
Slabikář vydávaný v letech 1954 až 1959

Slabikář vydávaný v letech 1960 až 1975

Poté ho nahradil jiný *Slabikář*, sestavený kolektivem autorů, jež tvořily Jarmila Hře-

bejková, Irena Fabiánová a Eva Veberová. Vzhled slabikáři vtiskl jeho nový výtvarník Ota Janeček, který rovněž vytvořil obrázek na deskách *Slabikáře* zobrazující děti balancující na velkých písmenech A B C. Proto se někdy lze setkat s označením *Slabikář ABC*, ačkoliv to není jeho oficiální název.

Slabikář vydávaný v letech 1976 až 1992

V této úpravě se *Slabikář* užíval ve školách až do roku 1989, respektive 1992, kdy vyšlo jeho poslední vydání. Po roce 1989 skončil monopol státu na učebnicovou tvorbu. Vznikla nová soukromá nakladatelství a začaly vycházet nové učebnice, včetně nových slabikářů.

Výstava slabikářů v Muzeu Komenského v Přerově přibližuje období od *Slabikáře Českého* až do roku 1989. Nezaměřuje se přitom pouze na samotné slabikáře, ale zasazuje je do dobových souvislostí a připomíná i vývoj škol, v nichž se užívaly. Připomenuty jsou i některé další

pomůcky ke čtení, od kostek s písmeny, které doporučoval J. A. Komenský, přes hláskovací stroj z 19. století až po soubor nástěnných školních obrazů ke všem písmenům, užívaný v období socialismu.

Výstavu *Co je to za písmenko?* zahájí podvečerní vernisáž dne 20. dubna 2023, poté bude veřejnosti otevřena až do 1. října 2023.

Muzeum Komenského v Přerově zve na výstavu

CO JE TO ZA PÍSMENKO?

21. 4. – 1. 10. 2023

SLABIKÁŘE A ABECEDÁŘE

do roku 1989 ze sbírky Muzea Komenského v Přerově

Velký výstavní sál přerovského zámku

Vernisáž výstavy 20. 4. 2023 od 17.00 hodin v přerovském zámku

vstupné 60 / 30 Kč

MUZEUM Olomoucký kraj

Upraveno Křížem a Lavič a proměněno do formy tabulky Studánka a J. Křížem.

Na plakátu k výstavě *Co je to za písmenko?* je použita upravená ilustrace Richarda Laudy z prvorepublikového slabikáře *Studánka* od Josefa Kožiška. Mezi další známé ilustrátory slabikářů, kromě již zmíněných v článku, patří Adolf Kašpar (*Slabikář B*), Oldřich Cihelka (*První kniha, Sluníčko, Doma a ve škole*), František Hlavica (*Děti, Pramen*), F. V. Eisenreich (*Cestička do školy*) či Cyril Kotyšan (*S úsměvem!*).

Hřeben z doby římské

V roce 2022 našel spolupracovník Muzea Komenského v Přerově Tomáš Kulíšek během preventivní detektorové prospekce na polykulturní archeologické lokalitě v místní přerovské části Kozlovice na povrchu ornice téměř kompletní drobný kostěný hřeben z doby římské.

Zdeněk Schenk

Lokalita se nachází na tzv. Radslavické říční terase pleistocénního stáří, na levobřeží řeky Bečvy. Průměrná nadmořská výška zarovnaného povrchu terasy činí 220 m. Na lokalitě objevené v roce 2001 je archeology a spolupracovníky přerovského muzea dlouhodobě prováděn povrchový průzkum na sídlišti z doby římské. Nalezený jednoduchý jednovrstvý hřeben s plným polokruhovitým tvarem držadla má mírně střešovitě hraněný hřbet. Nad řadou zubů je nepatrný náznak horizontální rýhy. Maximální délka předmětu je 55 mm. Výška činí 46 mm. Z celkového původního počtu 21 zubů se dochovaly kompletní čtyři. Torzo hřebene váží 13,8 g.

Na základě typologicko-chronologického členění hřebenů vyráběných v době římské a době stěhování národů publikovaného v roce 1960 archeoložkou Sigrid Thomasovou se v případě velmi dobře zachovalého exempláře z Pře-

rova-Kozlovic tak jedná o typ Thomas I, varianta A I.

Tento typ hřebene lze rámcově datovat od druhé poloviny 2. století do poloviny 3. století, což odpovídá dataci dosavadního spektra nálezů z germánského sídliště ze starší doby římské v přerovské místní části Kozlovice.

Hřebeny byly užívány k úpravě vlasů, vousů a zároveň coby ozdoba účesu. Vedle praktické funkce přisuzují těmto osobním předmětům někteří badatelé magickou moc spojenou s jejich vlastníkem. Mnohé nálezy představují krásné ukázky kvalitní práce germánských řemeslníků

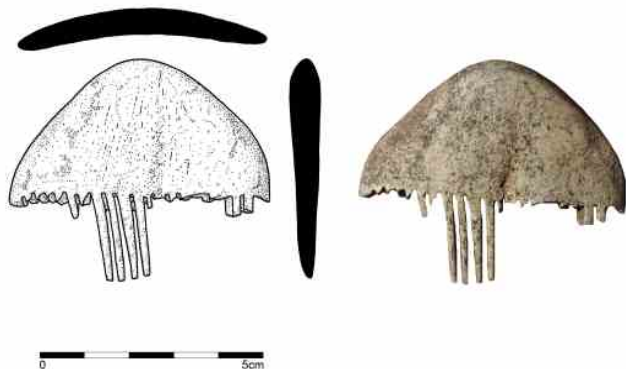

Přerov – Kozlovice. Hřeben nalezený na povrchu pole. Foto T. Kulíšek

zhotovujících ve specializovaných dílnách široké spektrum výrobků ze zvířecích kostí a parohu. S nálezy hřebenu se v archeologických kontextech z doby římské setkáváme v sídlištním i funerálním prostředí, kde tvořily součást pohřební výbavy zemřelého. Vzhledem k převládajícímu žárovému pohřebnímu ritu u germánských obyvatel se velké množství těchto toaletních pomůcek dochovalo pouze ve fragmentárním stavu.

Popisovaný hřeben byl před téměř dvěma tisíci lety nejspíše součástí toaletní soupravy či ozdobou do vlasů.

Na příkladu tohoto unikátního nálezu je dobré si uvědomit, že některé vzácné před-

Přerov – Kozlovice. Kostěný hřeben. Kresba P. Holcová, foto Z. Schenk

měty vypovídající o životě našich dávných předků lze zachránit i pouhým vizuálním sledováním povrchu ornice. Hřeben z Kozlovic představuje nejstarší exemplář svého druhu nalezený v prostoru

bečevské části Moravské brány, ke kterému v přerovském regionu chybí adekvátní analogie. Tento vzácný archeologický nález obohatí Novou archeologickou sbírku Muzea Komenského v Přerově.

NÁLEZ SRDCOVITÉHO ZÁVĚSKU Z DOBY BRONZOVÉ V HORNÍ MOŠTĚNICI

V roce 2022 našel během preventivního detektorového průzkumu spolupracovník Muzea Komenského v Přerově Miroslav Komínek na katastru Horní Moštěnice bronzový závěsek.

Zdeněk Schenk

Konkrétně se jedná o litý prolamovaný srdcovitý závěsek se středovou příčkou. Celková výška předmětu činí 32,5 mm. Jeho maximální šířka činí 29 mm. Tloušťka dosahuje 2 mm. Hmotnost ozdoby je 4,661 g. Povrch předmětu je rovnoměrně pokryt světle zelenou oxidační patinou. Srdcovitá část závěsku přechází v krček, který se v horní části nejprve rozšiřuje na 7 mm a poté se zužuje na roztepaný tenký pásek o šířce 4 mm, který byl přehnut na zadní stranu předmětu a svinut do očka určeného pro zavěšení ozdoby.

V případě nálezu z Horní Moštěnice se jedná o specifický předmět kultury středodunajské mohylové kultury obvykle spojovaný s funkcí závěsku. Obdobné závěsky tvořily součást náhrdelníků vysoce postavených žen ve střední době bronzové.

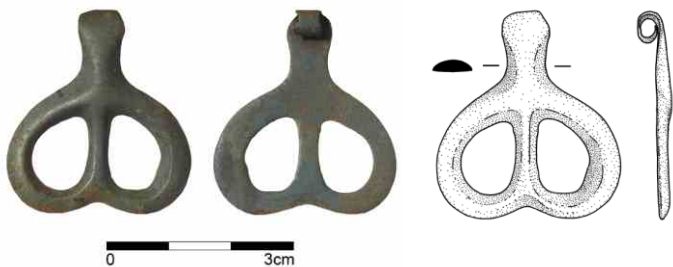
Jejich původ je hledán na území Karpatské kotliny, kde se po tvarové stránce objevuje více variant závěsků již ve starší době bronzové. Ve střeoevropském prostoru narůstá výskyt srdcovitých závěsků od počátku střední doby bronzové.

Na Moravě byly nálezy srdcovitých závěšků v minulosti zaznamenány například na lokalitách Bošovice, Diváky, Šatov či Těšetice.

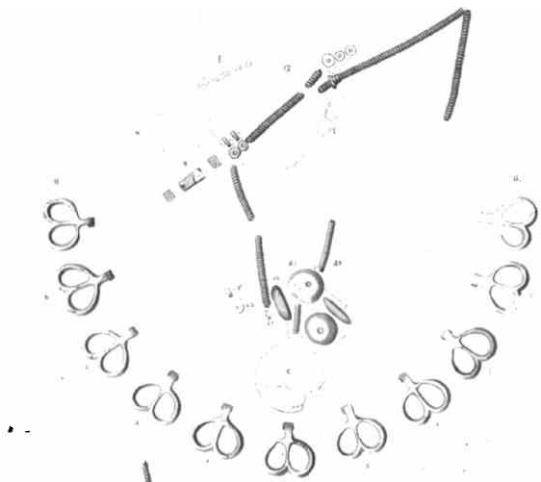
Na Slovensku se vyskytly jako součást pohřební výbavy na lokalitách Dunajská Lužná, Čáčov či Obid. Z novějších nálezů ve slovenském prostředí lze uvést několik exemplářů z inventáře hrobu 8/16 na pohřebišti středodunajské mohylové kultury na lokalitě Šamorín, části Šátot. Srdcovité závěsky se vyskytly rovněž jako součást depotu kovových předmětů na lokalitě Malé Blahovo.

Srdcovité závěsky jsou zastoupeny také mezi inventářem nalezeným na mohylových pohřebištích v západních a jižních Čechách. Ve druhé polovině 19. století prozkoumal český neprofesionální archeolog František Xaver Franc rozsáhlé mohylové pohřebiště na lokalitě Hájek poblíž obce Štáhlavy na Plzeňsku. V několika ženských hrobech byly nalezeny honosné náhrdelníky, jehlice, náramky a prsteny, které byly před více než třemi tisíci lety součástí reprezentativního kroje členek místní společenské elity.

V pohřební výbavě ženského hrobu č. 2 v mohyle 30 byl honosný náhrdelník, jehož součástí bylo jedenáct srdcovitých závěšků, které typologicky zcela odpovídají výše popisovanému exempláři z Horní Moštěnice.

*Horní Moštěnice. Bronzový srdcovitý závěsek.
Foto Z. Schenk, kresba P. Holcová.*

Štáhlavy – Hájek. Podoba náhrdelníku se srdcovitými závěskými z hrobu II (A) v mohyle č. 30 podle F. X. France (Šaldová ed. 1988).

V 60. letech 20. století byla v Horní Moštěnici prozkoumána archeoložkou přerovského muzea Marií Jaškovou část starolužického sídliště z počátku mladší doby bronzové. Doklady staršího osídlení této archeologické lokality středodunajskou mohylovou kulturou byly následně doloženy povrchovými sběry dlouholetého předsedy pobočky České archeologické společnosti pro severní Moravu a Slezsko Dalibora Kolbingera z Hulína realizovanými v 70. a 80 letech 20. století. V současné době je na lokalitě prováděna preventivní detektorové prospekce realizovaná v rámci Projektu preventivní archeologie Olomouckého kraje. Výše popisovaný archeologický nálezh obohatí Novou archeologickou sbírku Muzea Komenského v Přerově.

Na pořádání Dne země v Přerově se stejně jako minulý rok společně domluvílo několik různých spolků a organizací. Všem zájemcům o přírodu a zdravý životní styl nabízí převážně v týdnu od 15. do 22. dubna 2023 zajímavé a různorodé aktivity. Můžete se zapojit do úklidu přírody, vypravit se do ní a vnímat její krásu, užít si s dětmi tvoření, nebo strávit večer při promítání filmu.

DEN ZEMĚ

v Přerově 2023

Čtvrtek 6. 4.

Jarní úklid přírody

Jarní úklidová akce pro děti i rodiče v okolí Velké a Malé laguny. Přijďte v dobré náladě, v pracovním oděvu a obuvi. Pytle a kontejner na odpad i rukavice budou připraveny. Na účastníky bude čekat drobné občerstvení a možnost prohlídky zájmových chovů drobných zvířat. Sraz ve dvoře BIOS v 8 hodin.

Pořádá SVC ATLAS a BIOS Přerov.

Sobota 15. 4.

Pochod Přerovské mosty ...a zase Strojář

Start od 8 do 10.30 hodin u vinárny U Červené kočky, nář. PFB.

Cíl od 11.30 do 17.30 hodin ve V.KLUBu, Pa-lackého 1498/3

Každý účastník projde kontroly na všech přerovských mostech libovolným způsobem. Zdatnější jedinci mohou navštívit most u Gry-mova a Muzeum Prosenice.

Kontroly u přerovských mostů na trase:

K1 Tyršův most Přerov

K2 Lávka U loděnice Přerov

K3 Lávka U Tenisu Přerov

K4 Grymovský most – Prosenice muzeum

K5 Most Míru

K6 Most Legií

Pro úspěšné sběratele razítek možnost vy-

stoupit na střechu bývalého hotelu Strojář!

Startovné: Děti do 10 let a školní kolektivy 30 Kč, ostatní 60 Kč.

Pořádá Klub přátel turistiky a sportu Přerov, z.s.

Středa 19. 4.

Tvořivá středa v muzeu: Kamínková hmy-záčci

Výtvarná dílna pro děti i dospělé. Výroba ka-mínkových broučků a jiného hmyzu s nožič-kami z drátků. Povídání o důležitosti hmyzu v přírodě a možnostech jeho ochrany. Vše-chen materiál na tvoření bude připraven na místě.

Od 15 do 17 hodin v zámecké Vševedárně.

Vstupné 20 Kč.

Pořádá Muzeum Komenského v Přerově.

Čtvrtek 20. 4.

ThuleTuvalu

Promítání stejnojmenného filmu z festivalu Jeden svět. Tající led v Grónsku zvedá hladinu oceánu, který tak brzy zaplaví nízko položené tichomořské ostrovy...

V čajovně U modrého safíru, Velká Dlážka 6. Od 20 hodin, vstup zdarma.

Pořádá Pavel Jiříček, Čajovna U modrého safíru.

Pátek 21. 4.

Den Země – Stezka Země

Program pro mateřské a základní školy a pro veřejnost. Pohybové aktivity pro děti, dětské dílničky a dovednostní soutěže.

Stezka Země – zábavně naučné aktivity od 9 do 15 hodin. Ostatní od 9 do 13 hodin, louka u zahradnictví parku Michalov.

Přihlášky větších skupin: Jiří Matoušek, 606 042 545, 581 735 009, matousek@svcatlas-bios.cz.

Pořádá SVČ ATLAS a BIOS Přerov, Statutární město Přerov a TSMP, s.r.o.

Vycházky podél nově vznikajícího biokoridoru

Vycházka pro účastníky všeho věku i s kočárky, odrážedly atd., prohlídka zakládaného keřového pásu s ovocnými stromy s výkladem členů spolku, zajímavosti o nově vznikajícím krajinném prvku - co zde roste a žije, vysvětlení významu pro obyvatele města Přerova.

S sebou dobrovolná výbava, kterou zde můžete nechat (ptačí budka, hmyzí domeček), nebo dobrovolná výzbroj, kterou si zase odnesete domů (dalekohled, kapesní atlas našeho ptactva a naší květeny). Návštěva přerovské hvězdárny s pozorováním Slunce a krátkým astronomickým okénkem. Sraz u budovy hvězdárny v Přerově v 10 hod.

Pořádá Naše společná krajina z.s.

Pátek 21. 4. až pátek 28. 4.

Galerie přírody

Samoobslužná stezka v parku Michalov s upoutávkami na zajímavosti místní přírody, galerie „přírodních maličkostí“ žáků výtvarného oboru ZUŠ B. Kozánka. Dívejte se, poslouchejte a vnímejte přírodu!

21. 4. v 9 hod slavnostní otevření a první procházka stezky s autory a se speciálními zastaveními ptačími i jinými.

Pořádá Výtvarný obor ZUŠ B. Kozánka Přerov a ekoporadna ORNIS Muzea Komenského v Přerově.

Jana Syryčanská

Letošní oslavy 500. výročí narození Jana Blahoslava zahrnují pestrou paletu různých akcí. Některé již proběhly a vzbudily velký zájem návštěvníků i médií. Další nás čekají. Připomínat si budeme také kulaté jubileum pomníku Jana Blahoslava od sochaře Františka Bílka. Před 100 lety zaplnili účastníci slavnostního odhalení sousoší celé Horní náměstí.

Oslavy výročí Jana **Blahoslava** pokračují

Helena Kovářová

Program letošních oslav odstartovala 19. února vernisáž výstavy „Jan Blahoslav, rodák z Přerova“, kterou můžete navštívit až do 28. května. O významu Jana Blahoslava promluvili také primátor Petr Vrána a senátorka Jitka Seitlová. Osobnost překladatele, jazykovědce a muzikologa si připomíná rovněž město Ivančice, kde sídlil jako biskup jednoty bratrské a kde založil tiskárnu později přemístěnou do Kralic. Delegation z Ivančic dorazila na slavnostní otevření výstavy v Přerově, o den později se pak zástupci přerovského muzea zúčastnili vernisáže výstavy v Ivančicích.

V dubnu se můžete těšit na kaligrafickou dílnu s historičkou, písáčkou a malíčkou paní Markétou Poskočilovou. Chtěli byste umět psát písmem z doby Jana Blahoslava? Pak neváhejte, máte jedinečnou příležitost se naučit psát jako on. V květnu nás čeká koncert přerovského pěveckého sboru Vocantes pod vedením Michala Sabadáše. Zazní skladby autorů 16. století a písně samotného Blahoslava. Vystoupení v neděli 14. května bude spojeno s výtvarnou dílničkou ke Dni matek. Školní skupiny si mohou objednat edukační program Písmo, jazyk a knihy z doby Jana Blahoslava.

Největší akcí oslav bude komponovaný pořad s názvem *Hledání Blahoslavova rodného domu*, který můžete navštívit v sobotu 20. května 2023 od 13 do 17 hodin. V tento den uplyne přesně 100 let od odhalení pomníku Jana Blahoslava na Horním náměstí, které proběhlo v neděli 20. května 1923. Program akce připravuje Muzeum Komenského v Přerově společně s městem Přerov, KIS Přerov, Gymnáziem Jana Blahoslava a Střední pedagogickou školou Přerov, FS Haná a dalšími subjekty. V rámci zábavně-poučného odpoledne s happeningem si můžete v řadě dílniček připomenout, kdo to Jan Blahoslav byl a jaký

byl jeho vztah k rodnému městu. Studenti GJB a SPgŠ připravují pro akci tematickou výstavu výtvarných prací a vystoupení pěveckého sboru. Koncert se bude konat v kapli sv. Jiří, která v Blahoslavově době sloužila jako bratrský kostelík. Proběhne také slavnostní vyhlášení literární soutěže s názvem *Úsloví neboli přísloví* a vybrané myšlenky jsou pravými perlami duše. Soutěž studentům středních škol dala příležitost připomenout si Blahoslavovu jazykovědnou práci a prolisťovat tak jeho sbírku přísloví z 16. století.

V rámci programu akce *Hledání Blahoslavova rodného domu* budete moci nahlédnout i do práce historické tiskárny nebo si vyzkoušet ražbu mincí. Možná potkáte i samotného Jana Blahoslava a možná nakonec prozradí, ve kterém z domů prožil své dětství.

Pro oslavence také připravíme dort, ale pozor – potřebujeme 500 svíček. Příklad nám pomoci je vyrobit! Předání dortu bude námětem živého obrazu vytvořeného v 17 hodin u pomníku. Celý program zakončí ekumenická pobožnost u pomníku, která připomene Blahoslavovo působení kněze a biskupa jednoty bratrské. Společně se zamyslíme nad duchovním rozměrem

jeho myšlenek. Přesný časový harmonogram komponovaného pořadu bude zveřejněn na webu muzea.

Poslední akce letošních oslav kulatého jubilea přerovského rodáka Jana Blahoslava, komentovaná procházka centrem města s historičkou Helenou Kovářovou, proběhne v neděli 28. května. Sraz účastníků bude v 16 hodin na zámku.

Před sto lety Přerované při oslavách zcela zaplnili Horní náměstí

K hradní galerii Helfštýna neodmyslitelně patří umělecké zpracování kovu. Jde o disciplínu bohatou na techniky i materiály a obecné vlastnosti kovových materiálů jsou jediným nepřekročitelným limitem tvorby. Rozsahy teplot pro tváření, svařitelnost, možnosti opracování za studena, vodivost a tak podobně jsou však jen startovní čarou, na níž stojí tvůrce před zrodem díla.

Každý má však vlastní prostorové vnímání, výtvarný názor, cit pro tvarosloví a detail, vlastní tematiku, rukopis a filosofii přístupu k práci. Jen obtížně se pak autoři srovnávají. Máme omezenou možnost pochopit jejich dílo v celku. Můžeme popsat signifikantní rysy. Zkusit nahlédnout hlouběji do motivace umožňuje až poznání samotného autora.

PROLÍNÁNÍ RADOMÍR BÁRTA

Jan Lauro

Za tím, který byl ochotný představit svá díla a nahlédnout do míst, kde artefakty vznikají, jsme se během března vypravili do Sebranic nedaleko Blanska. Je jím Radomír Bárta. Nebylo to plánované, prostě se to tak říkajíc sešlo, že výstavou *Prolínání* oslavíme v roce 2023 Radomírovy pětadesátiny. Narodil se 16. června 1958.

Mistr nás přivítal v nepřehlédnutelném žudrovém stavení, které je chráněnou kulturní památkou. Při dobré kávě z moka konvičky nám ochotně prozradil jaký vztah má k práci s kovem, co ho k ní vedlo a jak se vyvíjel.

Při dotazu na řemeslo a rodnou tradici sice dlouho vzpomíná na řadu mužských členů rodu, na dědečka, na tátu i strýce, jací to byli kumštýři. S kovy však měli společného jen to, že v rukou třímali kované sekáčky a nože. Radomír totiž pochází z rodiny řezníků. Ne, že by mu nechutnalo maso, nebo měl problém s jeho zpracováním (to nám potvrdil i k obědu přichystanou zvěřinou), ale na rozdíl od svých předků rozhodně nestál o to mít stále zmrzlé ruce. Věděl, že ty jeho jsou činorodé a představa blízkosti žaru ho intuitivně táhla k práci, kde je oheň nezbytnou součástí procesu.

Nastoupil tedy do Školy uměleckých řemesel v Brně. V mnoha oborech to tak bývá a ani umělecká kovařina není výjimkou, že když se v generaci zjeví mimořádný talent, není osamocen, ale objeví se nadaných osobností hned několik současně. Tak to bylo v Brně v dobách studií i v případě Radomíra Bárty. Současně s ním studovali třeba Pavel Tasovský nebo Oldřich Bartošek. Tehdy společně jezdili na praxi do Prahy, kde měli velké štěstí na pedagogy, ať už ty teoreticky zaměřené, ovlivňoval je třeba nestor umělecké kovařiny a dodnes uznávaný autor monografie o tomto řemesle Karel Goňa,

ale i na praktiky, mezi nimiž Radomír vzpomíná především na mistra Zeleného.

Měl zde také první příležitost konfrontovat se s uměleckým pojetím kovů, prací sochařskou, ateliérovou tvorbou a jiným pojetím materiálu. Oslovyly ho možnosti, které nabízejí tváření plechů a převádění ploch do hmoty, vytváření monumentálních objemů bez nutnosti uplatňovat plné profily, jak bývá v kovařině obvyklé. V dílnách uměleckých řemesel se dostal k ryzí sochařině. Seznámil se s dílem Sylvy Lacinové, Konráda Babraje, nebo Jana Kovaříka. Sochaři Bártovi napověděli, jakými principy se dá v tvorbě řídit.

Od kovu a jeho tvarování v ohni se však neodchýlil. Spíš si hledal vlastní cestu, jak dosáhnout kýžených objemů a forem s uplatněním kování. Postupně si oblíbil přístup, v němž kov – zpravidla nerezovou ocel – kombinuje s jinými materiály. V jeho díle tak spatřujeme vzájemné prolínání kovu a skla, kovu a různých druhů nerostů. Kombinuje houževnaté s křehkým, skládá prvky různých struktur, lesklé s matnými, barevné s monochromními, hrubé s hladkými, vždy však ve finále s vyzněním jakési vyváženosti.

Při své věrnosti kovařině nalezl Bárta inspirační zdroje mimo svět sochařství také přímo mezi praktikujícími kováři. Ve snaze vytěžit maximum z uplatněním minima výrazových prostředků mu k srdci přirostl italský sochař

v kovu Toni Benetton.

Tématikou mořských živočichů i způsobem práce pak Roberto Giordani. Radomír má slabost pro moře. Rád naslouchá jeho šumění při relaxaci, zároveň v bohatství ukrytém pod hladinami nalézá stále nové motivy a nápady pro zpracování. Mořským živočichům se věnuje v kresbě, modelování i kování. Často však pod hladinou nalezne i něco zcela jiného, jako třeba když nahlédne do vln a v běloskvoucím valounu vápence uzří hlavu nosorožce nebo koně. Nevidí je totiž „pouze“, takové, jakými jsou, ale takové, jakými by mohli být po doplnění kovaných detailů. Je zvyklý domýšlet. V náznu spatřovat celek. Modelovat v mysli při samistr se nerad opakuje, takže skoro vše, co zapůjčí do hradní galerie, vznikalo na přelomu let 2022 a 2023. Některé sochy jsou stále rozpracované, takže na Helfštýn dorazí i úplné novinky. Celkem společně převezeme ze sebranické dílny kolem dvaceti artefaktů.

Výstavu kovaných soch *Prolínání* doplní malby a texty autora přítele Davida Merty, který je známý především jako zakladatel brněnské veřejně prospěšné společnosti Archaia. Merta patří k dlouholetým propagátorům interdisciplinárního přístupu k historickým objektům, a to propojením archeologie s dalšími humanitními, technickými i přírodovědnými obory.

Dříve pracoval jako archeolog, terénní specialista, zaměřený na urbánní archeologii.

Zásadně ovlivnil výzkum a vnímání brněnské památkové rezervace, která se stala jednou z nejlépe systematicky zkoumaných středověkých městských aglomerací v Evropě. Za vliv, který měl na celou generaci současníků v přístupu k památkové péči a vnímání i za nezlomnou vůli neustat ani navzdory překážkám se v roce 2020 stal Osobností památkové péče v rámci udělování cen *Patrimonium pro futuro* Národního památkového ústavu.

Všichni jsou srdečně zváni na slavnostní zahájení do helfštýnské galerie. To proběhne v sobotu 29. dubna 2023 od 16 hodin. Na vernisáž plynule naváže program nočních prohlídek v rámci cyklu *Palác žije*. Výstava potrvá od 30. dubna do 27. srpna 2023.

Těšíme se na vaši návštěvu.

www.helfstyn.cz

Šetřili si, podívat se chtěli do Pompejí

Lubomír Vyňuchal

Víte, který přerovský rodák má ve vesmíru svou planetku? Pokud tipujete Josefa Kainara (1917-1971), trefili jste do černého. Další zajímavostí je fakt, že vesmírem putuje i planetka muzikanta, který skvěle zhudebnil některé z Kainarových textů. Má jméno Vladimír Mišík.

Josef Kainar - absolventská práce
Anny Petrželové, ZUŠ B. Kozánka
v Přerově 2022

Obelisk

Mimochodem obě planetky objevili a pojmenovali astronomové z observatoře na Kleť v CHKO Blanský les. Shodou okolností právě v čase vzniku tohoto článku (8. března) oslavil V. Mišík své 76. narozeniny. A právě věta v názvu článku je součástí Kainarovy básně s názvem *Obelisk*, jejíž zhudebněná verze byla nahrána v roce 1975 a vyšla o rok později na Mišíkově sólovém debutu (reedice alba vyšla v roce 2017). A poslech zmíněné písně, která dala rovněž název další supraphonské LP desce z r. 1978

s písněmi J. Kainara v podání různých interpretů (Suchý, Olmerová, Mišík, Prokop), ve mně následně evokoval nápad k představení jednoho z dalších zajímavých sbírkových předmětů. Tentokrát se jedná se o dějepisnou učební pomůcku a týká se také architektury. Ještě předtím však připomenu alespoň malou ukázkou textu úvodu samotné písně:

„Milovali se,
jen když se měli rádi
Kávu pili, když jim bylo černo...
Neptali se, kdo je druhá, druhý
Platili dluhy
bez antických gest.
Šetřili si, podívat se chtěli
do Pompejí
Dříve než nějací piloti
z pitomých rozkazů.“

Vladimír Mišík (foto L. Vyňuchala
z posledního přerovského koncertu
V. Mišíka a kapely ETC... z klubu
Tepló). Dnes již V. Mišík ze zdravotních důvodů nekonzertuje.

Domus

A právě antickou dobu připomíná i dřevěný prvorepublikový model na obdélníkové desce, který představuje římský atriový městský dům (tzv. domus) z 2. století našeho letopočtu. Mírně poškozený a neúplný model o rozměrech 77 x 43 x 14 cm má všechny stěny a přepážky jednotlivých místností vytvořeny z lehkého dřeva s barevně upraveným povrchem a vytlačenou imitací kvádrového zdíva. Vnější stěny tradičně nemají okna, část domu se sloupovým dvorem (atrium s peristylem) je zakryta odnímatelnou střechou s otvorem nad prostorem dvorku. Část okrajů dvou stran základní desky představuje mírně zapařené silnice podél domu.

V milionové římské aglomeraci stálo na přelomu 3. a 4. století bezmála 2.000 podobných staveb. Vedle sídla rodiny dům fungoval také jako obchodní kancelář a náboženské centrum. Jejich současné poznání přinesla především zkáza Pompejí, která nám tyto domy zakonzervovala přesně tak, jak stály v roce 79 n. l.

Model antického domu ze sbírky MKP

Nůžky a papír

Ještě bych rád v této souvislosti zmínil jednu malou zajímavost. Jedná se o papírovou vystřihovávku v měřítku 1:150, kterou jsem v několika případech zaznamenal také v současných školních kabinetech. Pod názvem „*Patricijský dům z antického Říma*“ vyšla v příloze dětského časopisu ABC (36. ročník, č. 18 z května r. 1992). Jejím auto-

rem byl architekt a český modelářský guru, pan Richard Vyškovský (1929–2019). Papírový model bývá často součástí různých modelářských výstav, a jelikož existuje celá řada internetových stránek s nabídkou tohoto sortimentu, jeho pořízení určitě nebude ani po 31 letech od jeho prvotního představení větším problémem.

Modely antického domu z časopisu ABC (sestavil modelář Carverer)

Omlazovací kůra

Možná se vám náš dřevěný model zdá poněkud omšelý a šedý, ale vezte, že po plánované omlazovací kůře v muzejní restaurátorské dílně, bude opět k světu a rádi jej při vhodné příležitosti také vystavíme.

*„To je pravda, pravda,
samá pravda
Konec obelisku.“*

I když věřili byste člověku, který byl nejen básníkem, textářem a muzikantem, ale podílel se mimo jiné také na scénáři k českému filmu režiséra Karla Zemana z roku 1961 *Baron Prášil*? A také si říká, že by se slušelo přidat ještě jednu drobnou perličku ze života našeho rodáka, Josefa Kainara. Své narozeniny totiž slavil na samém konci školního roku (29. 6.), kdy se žákům a studentům předávalo vysvědčení. Dle jeho slov to bylo šťastné řízení osudu, neboť on sám rozhodně nepatřil k premiantům a ony narozeniny vždy poněkud utlumily hněv rodičů související se špatným prospěchem.

Variace na renesanční téma

Když už jsem v úvodu zmínil dvě malé obíhající planety, v předchozím odstavci zase můžete vytušit cestování na dělové kouli i s přestupy a samozřejmě i cestu na Měsíc speciální lodí, a to vše v podání jmenovaného nesmrtelného dobrodruha a snílka, nyní se ještě krátce do vesmíru vrátíme s dalšími příklady. Vladimír Mišík na začátku 70. let

zhudebnil také báseň Václava Hraběte, která začíná slovy: „*Láska je jako večernice, plující černou oblohou...*“ Ostatně i tento básník má svou planetku a v soupisu objevů na stránkách observatoře na Kleti zjistíte i celou plejádu dalších jmen z oblasti muzikantů a poetů. Namátkou uvedu třeba planetky *Bezruč*, *Gellner*, *Járacimrman*, *Kryl*, *Nezval*, *Nohavica*, *Seifert*, *Skácel*, *Velinský*, *Vrchlický* či *Žbirka*. A obzvlášť mě potěšila planetka s číslem 3630, která sice neupozorňuje na žádného konkrétního velikána, ale její název představuje staré slovanské jméno, které je rozšířené zejména v jižních Čechách. Jméno onoho vesměrného tělesa totiž zní *Lubomír*. A to je teprve „konec obelisku“! Vlastně zbývá ještě jedna drobná poznámka, určená zejména milovníkům a ctitelům dobrého vína. Rád bych totiž doporučil valtické vinařství Obelisk. To využívá potenciálu starých vinogradů v mikulovské podoblasti a hrozny, které místní vinaři sbírají výhradně ručně, se pěstují v okruhu tří kilometrů od jeho budovy.

Naše slavné obelisky

Hlavním městem obelisků je samozřejmě italský Řím, ovšem nás budou nyní zajímat ty české.

Jejich budování má u nás tradici až od počátku 17. století. Mezi nejstarší patří pár obelisků ze zahrady Na Valech u Pražského hradu (donátorem byl císař Ferdinand II. Štýrský a označují místo do-

padu defenestrovaných královských místodržících Martinice a Slavaty). Méně známé jsou pak obelisky z kašny na náměstí Emy Destinové ve Stráži nad Nežárkou (17. stol.) či desetimetrový „*Pyrám*“ z žehrovicekého pískovce poblíž Smečna na Kladensku (1847). Ještě o pět metrů vyšší je empírový obelisk z r. 1808 zvaný *Komín*, který najdete v Litovelském Pomoraví přímo u koryta řeky Moravy nedaleko Nových Zámků. Jeho donátorem byl kníže Josef z Lichtenštejna a projektantem vídeňský architekt Josef Hartmuth. Ten navrhl rovněž 23 metrů vysoký obelisk z roku 1797 zvaný „*Facka*“, který stojí asi 3 km severně od Lednice.

Obelisk u Nových Zámků v Litovelském Pomoraví

S obelisky se můžete setkat také v České Lípě, Brně (Denisovy sady), Broumově, Dolní Březince, Hořicích, Karlových Varech, Litvínově, Milešově, v Praze pod Emauzy, Prostějově či v parcích u zám-

Komenského pomník v Brandýse nad Orlicí

ků Buchlovce, Hradec nad Moravicí, Červený Dvůr, Kopniště, Krásný Dvůr, Kynžvart, Mníšek pod Brdy, Sychrov, Uherčice, Valeč. Milovníci hor by jistě přidali Stifterův obelisk nad Plešným jezerem na Šumavě, geodeti zase řadu dalších obelisků z 19. století, které byly součástí nejstarší měřičské sítě v Česku (Lišov /1899/, tzv. *Locus perennis*, neboli „věčné místo“). A co teprve desítky obelisků na vojenských hřbitovech či místech významných bitev. Vzpomenu alespoň jeden z obelisků v našem okolí připomínající oběti napoleonských válek. Najdete jej na Zámeckém kopci nad Veselíčkem. Další zase připomínají oběti prusko-rakouské války z bitvy u Tovačova roku 1866 (např. mohyla pruského podplukovníka Eduarda z Behru). A tím vůbec nejznámějším českým obeliskem je monolit z leštěné mrákotínské žuly na třetím nádvoří Praž-

Obelisk z třetího nádvoří
Pražského hradu

ského hradu. Jedná se o památník obětem první světové války, odhalený 10 let po jejím ukončení v roce 1928. Donátorem tzv. Sloupu Svobody byl prezident Tomáš Garrigue Masaryk, autorem pak hradní architekt Josip Plečnik. Kamenný blok o výšce 15,42 metru doplnil v roce 1996 na popud tehdejšího prezidenta Václava Havla ještě dvoumetrový vrcholový pyramidion, vytvořený z pozlacených ocelových profilů.

Via Lucis

Samozřejmě nemůžeme vynechat bronzový obelisk „Via Lucis“ zhotovený k 400. výročí narození Jana Amose Komenského z Masarykova náměstí v Uherském Brodě (odhalení 28. 3. 1992). Je dílem olomouckého rodáka Ivana Theimera (8. 9. 1944), kterému se přezdívá „mistr obelisků“. Umělec, dlouhodobě žijící ve Francii (Paříž) či Itálii (zejména v toskánském městečku Pietrasanta), jich vytvořil desítky. Na přání francouzského prezidenta Françoise Mitterranda to byly např. tři

bronzové obelisky pro zahradní průčelí Elysejského paláce, dále je autorem obeliskového Památníku Deklarace lidských a občanských práv na Champ de Mars (Martově poli) nedaleko Eiffelovy věže a další jsou k vidění např. ve Fuldě, Marburgu, Kasselu či u dálnice A83 poblíž Niortu. Uherskobrodský bronzový obelisk má výšku čtyři metry, pozlacenou špičku a podstavec i boky jehlanu zdobí precizně vypracované reliéfní detaily. Najdete zde celou řadu papírových lodiček (na jedné z nich naleznete i podpis autora), které vypouští sošky dvou chlapců, množství citátů Komenského, geografické prvky s rytinami Václava Hollara, figurální motivy. Theimerovy obelisky jsou často neseny krunýřem želvy (symbol věčnosti), což je i tento případ.

Obelisk Via Lucis v Uherském Brodě

Tříletý pobyt Komenského v Brandýse nad Orlicí (1622–25) zase připomíná pomník ve tvaru obelisku z roku 1865. Čelní stranu pylonu zdobí zlacená bronzová plaketa s podobiznou učence, kterému zde poskytl azyl Karel starší ze Žerotína. V Brandýse vzniklo Komenského významné dílo Labyrint světa a ráj srdce.

Né moc snadno se želva podně honí...

Deset let po odhalení uherskobrodského pomníku vytvořil světově proslulý sochař Arionovu kašnu na olomouckém Horním náměstí. Jejím nejvyšším bodem je samozřejmě opět obelisk nesený želvou. Inspiraací pro něj byla jedna z nejproslulejších památek toskánského města Luccy, kde umělec řadu let žil (ostatně Lucca byla také oblíbeným místem císaře Karla IV.). Jedná se o 44 metrů vysokou středověkou cihlovou věž ze 14. století zvanou Torre Guinigi, jejíž vrcholové cimbuří zdobí zahrada s bujnou vegetací a vzrostlými duby cesmínovými. Vstup na věž je zpoplatněn, přičemž cestou vzhůru na plošinu se stromy musíte vystoupat celkem 232 schodů. Ani v Olomouci ne-

Arionova kašna v Olomouci

chybí na obelisku bujná vegetace a samozřejmě, jak je u Theimera zvykem, řada reliéfních odkazů na historii města a také symbol řeky Moravy s hejnem rybiček. Jen málokdo se při návštěvě Olomouce nevyfotí u samostatně stojící želvy vedle kašny. Patří k místním atrakcím, kterou milují nejen děti, stala se symbolickou značkou města a vůbec zdejším nejosahávanějším uměleckým objektem.

Zlé jazyky sice tvrdí, že ona želva perfektně vystihuje hanáckou povahu, základní autorova myšlenka je zcela jiná. Jedná se totiž o symbol zeměkoule – tvrdá na povrchu a měkká uvnitř. Těch podobností je samozřejmě celá řada, neboť želva může představovat také dlouhověkost, plodnost či hudební rezonanci (Orfeova lyra byla vyrobena z želvího krunýře). Možná bychom mohli zabrousit i do světa literatury. Britský spisovatel Terry Pratchett, autor známé knižní série Zeměplocha, zde představuje svůj fantastický svět ve tvaru plochého disku, neseného čtyřmi slony, kteří stojí na krunýři obrovské želvy.

A pokud máte odvahu, můžete se v Olomouci nejen posadit na vyhlazený bronzový krunýř, ale také zplna hrdla zanotovat velký hit kapely Olympiac z roku 1967. Ostatně stěžejní album historie českého bigbitu s názvem „Želva“ vyšlo na začátku roku 1968. Zbývá jen dodat, že Arionova kašna ve své kompletní podobě byla Olomoučanům předána 27. září 2002. A jsme opět v současnosti u antických motivů.

Bukvice, makovice, malvice a „velbloud“

Také v Přerově máme jedno rané dílo akademického sochaře Ivana Theimera, které navíc spojují se svým dětstvím, klukovskými hrami a především rozbitou hlavou (holt tohle setkání s uměním prostě bolelo). Jednalo se o jednu z prvních sochařových veřejných zakázek z roku 1967, která představovala skupinu čtyř zvětšených přírodních plodů vytvořených z pískovce a umístěných na úzké betonové lávce (i když v našich dětských očích byla jedna ze skulptur nazývána prostě velbloud a místo mezi jeho hrby byla naše vyhlídková pozorovatelná). Sochy měly zdobit kašnu, respektive požární nádrž, původně stojící poblíž restaurace Haná na samém začátku Želatovské, tehdy ovšem Jeremenkovy ulice. V roce 2016 došlo k jejich přemístění na nábřeží Bečvy nedaleko Spálence pod městské hradby. Na původní kašně Theimer spolupracoval s architektem Ladislavem Pospíšilem a samotné plastiky z pískovce vytesal dle jeho návrhu kamenosochař Josef Stárek o dva roky později, již po Theimerově emigraci na podzim roku 1968.

Přerovské skulptury z kašny navrženy Ivanem Theimerem

Kde jsou ty časy, kdy mohutný proud vody stříkal z této fontány, vítr roznášel jemné kapičky do okolí a nad tím vším se klenula duha. Dnes je místo poblíž kruhového objezdu, kde kašna celkem pět desetiletí stávala, zasypano zeminou a zatravněno.

A co na to Sušil?

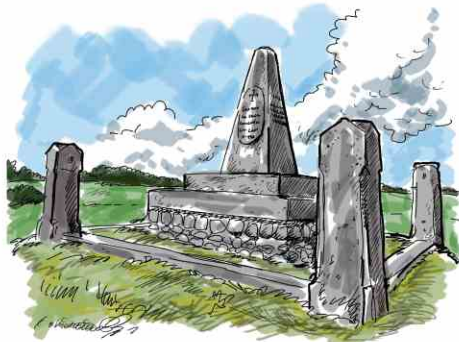
Nyní se však vrátíme zpět k obeliskům i básním a na samý závěr to vezmeme přes dnes už archaickou poezii z poloviny 19. století. Báseň s názvem „Příroda jest ovšem dobrou knihou“ je ze sbírky *Růže a trní* s podtitulem *Básně Františka Sušila*. Kniha byla vydána v Brně roku 1851.

*Příroda jest rovna obelisku
Na němž stkví se písmo
v zlatém blysku,
Jenž však zasut leží o neladu.*

*Písmo psáno jeroglyfů tahem,
Písmena pak zpotvořena vrahem;
A ty chceš v nich čísti bez výkladu?*

Autor článku Lubomír Vyňuchal u obelisku z mohyly Eduarda z Behru v Tovačově

Tatáž mohyla v ilustraci Ivana Křemečka

I kdybych se snažil sebevíc, kompletního výčtu kamenných světců, alespoň v našem nejbližším okolí, dosáhnou opravdu jen málokdy. Ale pro své klidné svědomí se ještě jednou vrátím k patronům dvou minulých čísel Zpravodaje a doplním dosud nezmíněná místa, kde můžete narazit na sochy, reliéfy či obrazy sv. Valentýna a sv. Vendelína. Představím rovněž jednu architektonicky velmi zajímavou kapli na rozhraní tří okresů, a jelikož její autor byl zároveň sochařem, nebude chybět ani busta J. A. Komenského.

O počítání oveček

Lubomír Vyňuchal

S atributem ovečky

Pouhých 23 kilometrů západně od Přerova leží před Prostějovem městyš Kralice na Hané. Mezi místním kostelem Nanebevzetí Panny Marie a zámečkem, stojí poblíž hlavní cesty na travnaté ploše ulice Zákostelí, sousoší sv. Jana Nepomuckého z r. 1724. Jeho autorem byl sochař Ignác Matyáš Rohrbacher, který umístil hlavního patrona na vysoký podstavec s čelním kartušovým reliéfem svržení světce z Karlova mostu do Vltavy. Tento sokl je nahoře opatřen ještě kovovou lucernou. Do rohů okolní kamenné balustrády pak sochař přidal další čtyři světce, tentokrát již v podživotní velikosti. Z čelního pohledu stojí v levém rohu sv. Jan Křtitel, vpravo sv. Karel Boromejský. Za nimi pak vlevo sv. Alois a vpravo konečně sv. Vendelín. Patron pastýřů a chovatelů dobytka

je zde zpodobněn jako prostovlasý muž v dlouhém plášti, v levé ruce držící rozevřenou knihu a dlaň pravé ruky má položenu na prsou. U jeho levé nohy, podobně jako u plastiky sv. Jana Křtitele, nechybí ležící ovečka.

Zůstaneme ještě chvilku na Prostějovsku, neboť za další ovečkou a navíc i krávou, doprovázející sv. Vendelína, se přesuneme do kostela sv. Jakuba Staršího v Kostelci na Hané. Polychromovaná soška světce je součástí bočního barokního štukového oltáře sv. Jana Nepomuckého, který je dílem významného kroměřížského sochaře Františka Hirnleho (1726–1773). Vendelínův protějšek představuje sv. Isidor Madridský, kterého sochař oděl do hanáckého kabátu. Hirnle je rovněž autorem pískovcové sochy sv. Vendelína z výklenkové kaple na Velehradě. Zbývá jen do-

Sv. Vendelín z Kralic na Hané

dat, že v letech 2016 až 2021 proběhla celková rekonstrukce a restaurování všech čtyř kosteleckých bočních oltářů.

Pod Hostýnskými vrchy

I v dalším případě je třeba vyrazit za sochou sv. Jana Nepomuckého. Tentokrát však rovných 30 km zcela opačným směrem, tedy na východ. Najdete ji opravdu jen kousek za hranici přerovského okresu, u ohradní zdi hřbitova v obci Komárno v Hostýnském Záhoří. Jedná se o polychromovanou pískovcovou sochu z r. 1803, která sem byla přemístěna roku 1965 z centra obce. Na čelní straně podstavce je reliéf Piety, na levém boku sv. Floriána a konečně pravý bok zdobí modlící se sv. Vendelín, doprovázený dvěma kravami. Všechny reliéfy mají zlatené detaily.

Komárno - Sv. Vendelín

Poblíž sochy stojí funkcionalistická kaple sv. Cyrila a Metoděje, vystavěná roku 1936 podle projektu významného sochaře a architekta Františka Lydie Gahury (1891–1958). Ten studoval architekturu u Josipa Plečnika a Jana Kotěry. K jeho raným sochařským dílům patří např. i busta J. A. Komenského (1919, podle Gahurovy sádrové busty ji do kamene vytesal Josef Veselý, od

Zlín, busta J. A. Komenského
podle F. L. Gahury

r. 1990 je opět umístěna mezi zlínskými Komenského školami). Do obecného povědomí se dostal především jako zlínský městský architekt (radnice /1920–23, na severní fasádě je i jeho socha kováře/, Velké kino /1931–32/, Masarykovy školy, Památník T. Bati /1933/, busta a náhrobek T. Bati na Lesním hřbitově, obytné čtvrti zaměstnanců závodu Baťa a některé tovární budovy, obchodní dům Baťa /1929–32/, Baťova nemocnice /1927–36/).

Zmiňovaná kaple na okraji Komárna byla vystavěna podobně jako baťovské domky z režných červených cihel, ostatně ony charakteristické kostky také částečně připomíná. Se stavbou se započalo před 88 lety, 18. května 1936 a její kolaudace pak proběhla 22. října téhož roku. Stavbu provedla firma stavitele Metoděje Matušky z Bystřice p. H. Podle místní kroniky zadal F. Gahurovi zpracování tohoto projektu sám Tomáš Baťa, a to krátce před svým

tragickým úmrtím 12. 7. 1932 (Baťa vše předjednal s tehdejší starostou obce Janem Horákem). Průčelí jednodlní neorientované kaple zdobí vlevo plasticky vystupující vysoký kříž vytvořený z bílých cementových cihel a nad vstupem reliéf Panny Marie Svatohostýnské. Horní část kříže, protažená nad plochou střechu, je opatřena dvěma okny se zvony. Do interiéru přivádějí světlo velká obdélníková vertikálně členěná okna na obou bocích kaple.

Komárno, funkcionalistická kaple
sv. Cyrila a Metoděje navržená
F. Gahurou

Uvnitř stojí dvanáct jednoduchých lavic ze světlého dřeva a nad oltární menzou je zapuštěn do zdi odstupňovaný deskový podstavec se sochami sv. Cyrila a Metoděje. Stěna za nimi je opatřena velkoformátovou malbou. Světci stojí u kmene vzrostlé lípy (ostatně symbolem obce je památná lipová alej lemující silnici při vjezdu do obce od Bystřice p. H.) a pozadí představuje vlevo pohled na město Soluň a vpravo, taktéž z nadhledu, farní bazilika Nanebe-

vzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě. Vzhled kaple byl výrazně změněn až v roce 1968 přístavbou sakristie. Další změna se odehrála roku 2017, kdy byl kolem hřbitova postaven plot ve stejném architektonickém stylu. Za tento počín, resp. citlivé spojení obou míst, získala obec Komárno v rámci soutěže „Vesnice roku“ speciální cenu „Zlatá cihla“.

Komárno - Interiér kaple

Kaple v Komárně však nebyla první Gahurovou sakrální stavbou. Tuto nálepku má kostel sv. Antonína Paduánského z r. 1927 v Míškovicích (okr. Kroměříž), kde spolupracoval taktéž se stavitelem Matuškou. Po ní následovala ještě funkcionalistická cihlová kaple sv. Václava v Kudlově, což je místní část Zlína (1929). Vraťme se však zpět do Komárna. Samotná obec na rozhraní tří okresů má ve znaku polcený štít se stříbrnou hlavou jelena s paroží (vychází z nedochovaného pečetidla s postavou lovce). Její název zněl původně Komárné, ne-

boť byla založena na tzv. komárném místě plném močálů, bažin a břehů potoků.

V obci se narodil a má zde pamětní desku (č. p. 22) také pilot 1. stíhací perutě RAF, plk. i. m. Bohumil Horák (1909–1941) a jeho jméno nechybí ani na místním Pomníku padlým.

Do obce s lípou a slavíkem ve znaku

Rád bych přidal i jeden hračkářský bonus, který se však týká Středočeského kraje. Rokokovou sochu sv. Vendelína z 3. čtvrtiny 18. století, najdete asi 7 km od Mladé Boleslavi u rozcestí nad obcí Strenice, poblíž areálu tvrze Velké Horky. Samotná tvrz vznikla v 2. polovině 14. století a vévodí jí hranolová věž, přistavěná rodem Klusáků z Kostelce kolem r. 1510. Ačkoliv okolní budovy byly již mnohokrát přestavovány, samotná věž si zachovala svou původní podobu a poměrně nedávno proběhla její rekonstrukce. Zajímavostí je i svorník klenuté místnosti v přízemí věže, na kterém je vytesáno Vladislavské W s královskou korunou.

Světec obklopený zvířaty

Druhý bonus se týká malířského plátna. Obraz, datovaný rokem 1760, vytvořil malíř František Vavřinec Korompay a znázorňuje pod stromem sedícího sv. Vendelína ve volně krajině, obklopeného zvířaty. Rám s obrazem je zavěšen v brněnském kostele sv. Michaela archanděla, v místnosti spojující chrámovou předsíň se sakristií.

Poslední dnešní setkání se sv. Vendelínem bude mít podobu oltářních soch. Zlacená soška světce s tradičními atributy stojí na vysokém soklu po levé straně oltářního obrazu v kostele svatého Jakuba v Roštíně na Kroměřížsku. Jeho protějškem je zde svatá Markéta. Ve stejné pozici stojí soška sv. Vendelína, doprovázeného ovečkou, také v kostele sv. Martina v Jezernici u Lipníka nad Bečvou. Zajímavá je rovněž kaple sv. Vendelína, která je součástí kostela Nanebevzetí Panny Marie v hanácké Cholině.

Světec s atributem meče

Mezi osmi pískovcovými světci v nadživotní velikosti nechybí na průčelí olomouckého barokního kostela Panny Marie Sněžné na náměstí Republiky také svatý Valentýn. Minule opomenutého kamenného světce najdete vpravo nad vstupním portálem v hluboké zasíťované nise s lasturou na úrovni balustrády předsunutého balkonu. Jeho levá ruka drží berlu, pravá jílec meče, přičemž čepel směřuje k nohám světce. Autorem všech soch na průčelí, osazených kolem r. 1720, byl mezi lety 1715–1716 olomoucký sochař David Johann Zürn nejml. (1665–po r. 1724).

Od sv. Valentina k 1. máji

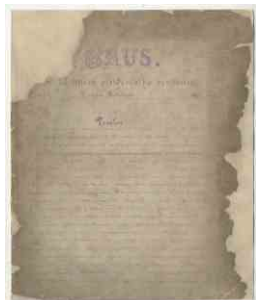
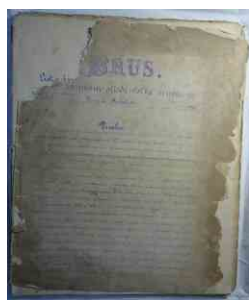
*Na svatého Valentina
zavlaž lásku lahví vína,
a když láska rozkvoete,
dej si ještě repete!
(Jiří Žáček)*

Okénko do muzejních sbírek

Muzeum Komenského v Přerově pečuje o různorodé sbírkové fondy, jejichž součástí je řada naprosto unikátních předmětů. Mnohdy sice mohou na první pohled působit „obyčejně“, ale vyprávějí jedinečný příběh o životě našich předků. Mezi tyto nenápadné exponáty patří i soubor studentských časopisů vydávaných v Přerově. Nejstarší exempláře pochází z let 1885 až 1886. Jedná se o časopisy vydávané na Gymnáziu Jakuba Škody pod názvy *Slavoj* a *Brus*.

Helena Kovářová

Jejich stav byl alarmující. Papír, který tehdy studenti použili, byl levný, vyráběný strojově z dřevoviny a celulózového vlákna. Nebyl určen k archivaci a po více než sto letech vykazoval kvůli vysoké kyselosti nejvyšší stádium degradace. Rozpadal se při každé manipulaci, přehyby jako místo nejvyššího namáhání vykazovaly největší ztráty papíroviny. Bez konzervačního zásahu hrozil úplný zánik předmětů. Prvním krokem byla kvalitní digitalizace a uložení v obalu z matreiálu s alkalickou rezervou. Elektronická kopie sloužila pro výstavní, publikační a badatelské účely. Zamezilo se tak dalšímu drolení papíru při přemísťování a studiu časopisů.

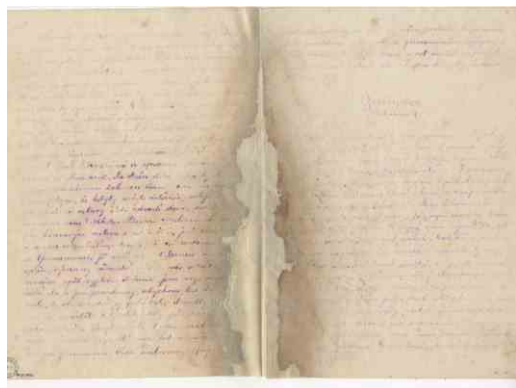

školou grafickou Praha se v roce 2022 podařilo zajistit restaurování těchto nejstarších studentských časopisů ze sbírek muzea.

Kromě očištění a neutralizace, proběhlo také opravení mechanicky poškozených míst doléváním papíroviny a zpevnění papíru podlepením speciálním materiálem. Podařilo se tak pro další generace zachránit část historie města.

Přesto, že se nejedná o rozměrné dílo, práce na záchraně tohoto druhu papíru je mnohem obtížnější než u starších knih a rukopisů, tištěných či psaných na ručně vyráběném papíru. Díky spolupráci s Vyšší odbornou školou grafickou a střední průmyslovou

Jedna z dvoustran zrestaurovaného časopisu

Mnoho návštěvníků expozice Archeologie Přerovska zaujme v podlaze výstavní místnosti, věnované době bronzové a železné, rekonstrukce dosti neobvyklého pohřbu jedince ve skrčené poloze, umístěného v zásobnici, překryté mísou.

Jde o nejstarší dochované trojrozměrné ztvárnění archeologické situace v přerovském muzeu, které se jím pyšnilo již v období první Československé republiky, a stalo se posléze i součástí poválečných archeologických expozic (pamětníci starší expozice si možná vzpomenou, že se tato pro někoho možná trochu morbidně působící prezentace nacházela ve zvláštním „temném“ výstavním výklenku, kde se koncentrovaly pravěké hroby) a rovněž i expozice současné. S pohřbem, od jehož odkryvu letos uběhne devět desetiletí, je spojena zajímavá historie a také řada nevyjasněných otázek...

Jubileum jednoho archeologického objevu a otazníky okolo něj

Aleš Drechsler

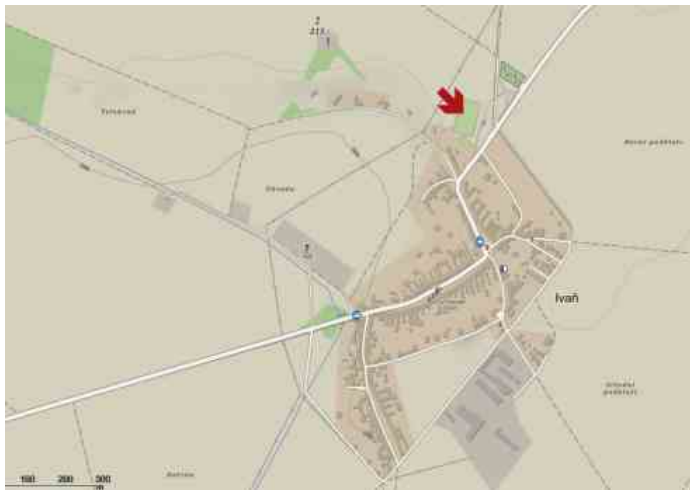
Objev pohřbu v nádobě

Dochované prameny se shodují ve faktu, že dne 15. května 1933 byly severně od obce Ivaň (okr. Prostějov) nedaleko Tovačova, v polní trati „Přední díly“, na parcele č. 404 nad místní cihelnou, odkud již byly dříve známy popelnicové pohřby, odkryty v hloubce 60 – 80 cm pod povrchem zlomky velkých nádob lužické kultury – keramické amforovitě zásobnice s kónickým hrdlem (výška 66 cm, průměr 64 cm), překryté velkou mísou (průměr 61 cm). To by samo o sobě v prostředí žárového pohřebiště

mladší doby bronzové nebylo nic mimořádného, neboť i rozměrné nádoby bývaly užity jako popelnice, v nichž končily spálené lidské kůstky. Ke svému velkému překvapení však nálezci uvnitř zmíněných nádob zjistili nikoli popel z pohřební hranice, ale skelet mladšího lidského jedince ve skrčené poloze, jehož na onen svět doprovodily tři drobné keramické nádoby (malý džbánec a dvě drobné amforky s rytou i plastickou výzdobou), bronzová jehlice s vázičkovitou hlavicí jakožto spínadlo šatu a také drobná bronzová oz-

doba ze spirálovitě vinutého drátu, jež měla být nalezena u ruky a interpretovaná tedy jako prsten. Vně zásobnice zjistili výkopci ještě další dvě keramické nádoby, příslušející k pohřbu – dvojchou amforu a ostře profilovaný miskovitý šálek.

Prostor bývalé cihelny v Ivani na „Předních dílech“ i někdejší parcelu č. 404 nad ní dnes zaujímá z větší části sportovní areál s fotbalovým hřištěm; přibližnou lokalizaci místa objevu tedy známe. Kdo však byli samotní objevitelé? Situace zde není úplně jednoznačná, neboť na nástěnném

Mapka s přibližnou lokalizací místa objevu pohřbu v nádobě u Ivaně

panelu přerovského muzea se zjednodušeným nákresem nálezné situace, vyhotoveném zřejmě nedlouho po vyzvednutí pohřbu, je uveden jako nálezce p. Student, avšak jedno z pozdějších písemných hlášení o daném objevu, uložené v archivu Archeologického ústavu AV ČR v Brně (z r. 1946), uvádí jméno R. Wische (Možná ale zkomolené jméno R. Nitscheho, viz níže). Zmíněný muzejní panel a články publikované nedlouho po objevu se však shodnou, že obsah hrobu vyzvedli pánové Vítězslav Šlezr, vykonávající funkci muzejního sluhy Městského muzea v Přerově, jenž byl pověřen mimo jiné prováděním preparačních prací, a dále významný člen kuratoria stejné instituce, všestranně zaměřený sběratel a muzejník, původním povoláním vrchní geometr v Přerově Radomír Nitsche (1867–1945). Pracov-

níci přerovského muzea tedy nález vyzvedli a odvezli do Přerova, žel bez pořízení podrobnější terénní dokumentace (vyjma již uvedeného jednoduchého situačního náčrtu R. Nitschem), což později zavadlo příčinu k dohadům a zpochybňováním.

Radomír Nitsche, přerovský muzejník, účastník odhalení pohřbu v nádobě u Ivaně a autor rekonstrukce nálezné situace.

V přerovském muzeu se vyzvednutým artefaktům dostalo základního ošetření, nádoby byly slepeny a restaurovány. Radomír Nitsche připravil také divácky atraktivní trojrozměrnou rekonstrukci neobvyklého pohřbu, čímž přilákal pozornost nejen místních návštěvníků, ale i tehdejších profesionálních archeologů.

Detail z nálezné situace na muzejním panelu z 30. let 20. století

Exkurs – zvláštní pohřeb z Ivaně a pohřební ritus doby popelnicových polí

Jak již bylo výše nastíněno, vykopaný hrob, datovaný keramikou a bronzovými předměty na počátek mladší doby bronzové (cca 13. století př. n. l.), představený nálezci jako pohřeb v nádobě, byl odkryt v areálu pohřebiště kultury lužických popelnicových polí. Pravěké komunity v období popelnicových polí (13.–9. století př. n. l.) na na-

šem území pohřbívaly své zemřelé takřka výhradně žárově; mrtví byli spolu se svými osobními předměty, šperky či zbraněmi spáleni na pohřební hranici, spálené rozdrčené kosti byly poté obvykle uloženy do keramické popelnice a ta byla spolu s případnými milodary v dalších nádobkách umístěna do hrobové jámy. Z rámce tohoto přísného pohřebního ritu bylo zjištěno jen několik výjimek (dodnes je podle zatím posledního zpracování tohoto fenoménu od archeologů Davida Parmy a Stanislava Stuchlíka známo z území Moravy z mladší doby bronzové jen asi 8 kostrových pohřbů) a ivaňský případ se zdá být jedním z nich.

Někteří archeologové se domnívají, že v případě pohřbu z Ivaně by se mohlo jednat o přežívání dřívějších pohřebních praktik ze starší doby bronzové, tzv. pithoi (pojmenovaných po starověkých řeckých zásobnicích, užívaných i k pohřebním účelům) – pohřbů dětí v keramických nádobách. Tuto formu pohřbívání (především malých) dětí známe ve střední Evropě již v únětické kultuře (cca 20.–18. století př. n. l.), ještě více však z prostředí většovské skupiny (17.–16. století př. n. l.), jakožto projev tehdy intenzivních kulturních vlivů z jihovýchodu, přicházejících až z oblasti vyspělé mykénské civilizace v Egeidě. Z následující epo-

chy střední doby bronzové byl na Moravě zaznamenán ojedinělý pohřeb novorozence v nádobě, a to v Olšanech na Prostějovsku (prozkoumán v roce 2002), což také může svědčit o pokračování tohoto zvláštního zvyku v dalším průběhu bronzového věku. Je však třeba podotknout, že proti výše uvedeným případům pohřbů malých dětí se ivaňský pohřeb v nádobě týkal staršího jedince (zřejmě v pubescentním či adolescentním věku). Důvody těchto výjimečných odlišností v pohřebním ritu některých příslušníků komunit doby popelnicových polí nám unikají, pravděpodobně však tkvěly ve sféře náboženských ideí lidí doby bronzové, jež určovaly řád jejich světa.

Rekonstrukce pohřbu v zásobnici z Ivaně v expozici Archeologie Přerovska

Drobné keramické milodary: malý džbánek a amfory s rytou i plastickou výzdobou, nalezené uvnitř zásobnice u skeletu

Nádoby lužické kultury, nalezené vně pohřbu v zásobnici

Reakce na ivaňský nález a kontroverze

Přerovští muzejníci seznámili se svým objevem Jaroslava Böhma (1901–1962), zakladatele moderní československé archeologie, pracovníka Státního archeologického ústavu a jeho pozdějšího ředitele. Ten ve svém následném pojednání, zveřejněném na stránkách první ročenky Městského musea v Přerově (1936) přijal výklad objevitelů coby výjimečný kostrový hrob jedince, jehož věk odhadl na 12 let, v keramické zásobnici. Nálezový inventář přisoudil starší fázi lužické kultury. Proti případným pochybnostem argumentoval věrohodností nálezů, absencí pozůstatků kremace a okolností, že skelet byl zře-

telně uložen mezi zlomky zásobnice. Zvyklostem své epochy se vymykající nález z Ivaně zmínil také ve své nejslavnější syntéze *Kronika objeveného věku* (1941), díky čemuž byl často citován v dalších přehledových publikacích či učebnicích pravěku.

Ve druhé ročence Městského muzea v Přerově, vydané o dva roky později, se však objevil zcela jiný názor jeho kolegy ze Státního archeologického ústavu Inocence Ladislava Červinky (1869–1952), jenž působil tou dobou jako expert Státního památkového úřadu pro Moravu a Slezsko. Zkušený archeologický praktik, jenž proslul vybudováním prehistorických fondů Moravského zemského muzea v Brně, a mimo jiné realizoval řadu terénních výzkumů i na Přerovsku (především výzkumy mohylníků), výklad nálezové situace ze strany objevitelů ivaňského pohřbu odmítl a tím i její interpretaci ze strany svého kolegy: „Z vystavených slepených nádob a přídavků jest odborníkovi na prvý pohled jasno, že jde skutečně o dva pohřby chronologicky i ethnologicky naprosto různé. Patrně při vykopávání hrobu byly nádoby i střepy vybírány bez náležité pozornosti k jejich stratigrafickému uložení do země“. Ke své interpretaci objevu přerovských muzejníků dodává: „Ve starším spodním hrobě ležela kostra na pravém boku v poloze skrčené, na prstech levé ruky byl

bronzový prsten stočený z drátu... Byl tedy žárový hrob lužického typu upraven náhodou těsně nad starším hrobem skrčka na pravém boku ležícího.“

Situaci tedy Červinka vyložil jako nálezcí nerozpoznané smíšení inventářů dvou různých starých hrobů z doby bronzové, nacházejících se v bezprostřední blízkosti, a to kostrového hrobu únětické kultury starší doby bronzové a mladšího popelnicového lužického hrobu. Argumentoval též velikostí kostry v muzejní prezentaci, přičemž vyjádřil pochybnosti, zda se zesnulý jedinec s tkáněmi mohl do zásobnice vůbec vměstnat. K tomu lze dodat, že na rozdíl od všech ostatních řádně zaevidovaných položek ivaňského hrobového inventáře nenesla kostra, použitá v muzejní prezentaci, inventární číslo Městského muzea v Přerově, což vzbuzuje otázky po její autenticitě. Stávalo se tehdy (i v pozdějších dobách) nezřídká, že z výstavního hlediska málo vyhovující (či úplně absentující) původní skelet byl nahrazen pro potřeby muzejní instalace „vhodnějším“. Více světla do autenticnosti vystavovaného skeletu moderními metodami, popř. jeho antropologická analýza. Lze též litovat, že se k Červinkově publikované kritice nedochovala reakce objevitelů...

Archeologové David Parma a Stanislav Stuchlík ve svém zatím posledním zpracování problematiky fenoménu ojedinelých kostrových hrobů z doby popelnicových polí na Moravě (2017) uvádí popsání nález z Ivaně v soupisu kostrových hrobů, spolehlivě datovaných do doby popelnicových polí, byť popsanou nálezovou situací považují za značně problematickou, což je zapříčiněno hlavně absencí podrobnější nálezové dokumentace. Zmiňují ovšem také důležitý fakt, že prozatím v oblasti místa objevu jiné kostrové hroby z doby bronzové uváděny nejsou, což by zase mohlo podepřít výklad přerovských muzejních objevitelů a Jaroslava Böhma.

Jak je z výše uvedeného patrné, některých otázek a nejasností se devadesát let starý objev přerovských muzejníků nezbaví asi nikdy, přesto jeho historická rekonstrukce na přerovském zámku nepochybně i nadále potěší zraky mnoha příznivců dávné minulosti našeho regionu...

Instalace zásobnice a krycí mísy nad rekonstrukcí pohřbu z Ivaně v expozici Archeologie Přerovska

GALERIE HRDINŮ

V březnu uplynulo 80 let, kdy němečtí nacisté popravili jednoho z neaktivnějších odbojových pracovníků na Přerovsku období první půle okupace obchodníka a radního města Přerova Františka Skopala.

František Skopal

Petr Sehnálek

Ten se po 15. březnu 1939 stal vůdčí postavou společného vojenského a sokolského odboje v regionu a navázal úzké styky i s dalšími odbojovými organizacemi, což jej nominovalo do čela společného ilegálního vedení odboje v okrese.

František Skopal se narodil 27. ledna 1885 v Kelčicích na Prostějovsku, ovšem většinu života prožil v Přerově, kam se přistěhoval před první světovou válkou. Zde se oženil se slečnou Emilií Křístkovou a v manželství se jim v letech 1913 až 1921 narodily čtyři děti. Rodina žila v Lázeňské ulici č. 23, kde F. Skopal provozoval velkoobchod uhlím a palivovým dřevem. Ve volném čase se intenzivně angažoval v tělocvičné a vlastivědné organi-

zaci Sokol, kde ve 30. letech předsedal finanční komisi a působil také jako náměstek starosty sokolské jednoty, přičemž ve své funkci se významně podílel na realizaci stavby nové sokolovny na Brabansku. Zájem o věci veřejné projevoval i ve funkci člena městská rady. V těchto funkcích ho zastihl koncem září 1938 mnichovský diktát a následné vynucené odstoupení pohraničí, přičemž se angažoval v pomoci uprchlíkům ze Sudet, kteří tehdy přišli do Přerova. Po 15. března 1939 se pak samozřejmě zapojil do přípravy hnutí odporu proti Němcům. V té době se totiž pokládaly základy vojenského odboje, který pod názvem Obrana národa řídili armádní důstojníci. Přerovská okresní skupina Obrany národa, jež

byla napojena na krajské a zemské vedení, byla řízena nadporučíkem Mariánem Motánem, který oblast rozdělil na samotné město Přerov a okolní obce. Vedením těchto celků byli pověřeni záložní důstojníci a činovníci Sokola Richard Bdinka a Karel Rosmus. Také další funkcionáři přerovské Obrany národa patřili do Sokola a s tělocvičnou organizací jako celkem bylo počítáno, že vytvoří základ organizační struktury podzemní armády. Dalšími sokolskými činovníky, kteří se dali do služeb odboje, byli např. MUDr. Adolf Svozil, starosta jednoty Sylvestr Pleva a jeho náměstek František Skopal, který se díky svým organizačním schopnostem a kontaktům stal vedoucím civilní složky přerovské Obrany národa.

Jedním z klíčových úkolů pro přípravu otevřeného boje s Němci bylo opatřování zbraní a munice. Zpočátku se dařilo vynášet materiál z vojenských objektů zrušené čs. armády a do odsunu vybavení a zřizování prvních tajných skladů se zapojil také F. Skopal. Zbraně, střelivo, výbušniny, kyselina sírová (tu dodal přerovský drogist Pavel Bezděk s určením jako náplň do protitankových granátů), vojenská výstroj i důvěrné písemnosti putovaly do skrýší ve městě (např. v nemocnici či dokonce na půdě radnice) a okolních obcí (Želatovicích a Věrovanech...).

Celková náplň odboje byla ale mnohem rozsáhlejší – kromě opatřování zbraní, střeliva a výstroje, jež byly třeba k plánovanému ozbrojenému povstání, se dále jednalo o získávání zpráv o německé armádě a polici, rozšiřování informačních letáků, které poskytovaly necenzurované zprávy o situaci doma i ve světě, záchranu památek národní historie a kultury, organizování sabotáží v průmyslu nebo dopravě a zajišťování odsunu vojáků do exilové armády, jež se formovala v zahraničí (Polsko, Francie, posléze Střední východ), na což se specializoval právě F. Skopal. Ve spolupráci s dalším sokolem – úředníkem vlakové pošty Rudolfem Smutkem a jeho dalšími kolegy ze služby (např. Oldřichem Pourem či Antonínem Česalem) zorganizoval odchodovou trasu přes Přerov na Valašsko, a odtud díky převaděčům z řad tamních odbojářů přes hranice protektorátu na Slovensko,

František Skopal se svými dětmi v Sokole

a pak přes Maďarsko až do spřátelené Jugoslávie (v rámci přípravy celé cesty se Skopalovi podařilo osobně do Bělehradu dostat i přes uzavřené hranice a dojednat potřebná spojení s tamními úřady a vrátit se bez úhony zpět!). V Přerově tak vzniklo jakési podpůrné středisko, které nejen vydávalo instrukce kde a jak hranice co nejbezpečněji přejít, ale zároveň poskytovalo uprchlíkům potřebné peníze, stravu či oděv. Františku Skopalovi se tak podařilo s využitím velkého množství kontaktů, které navázal v době své obchodní a sokolské činnosti, vytvořit organizační síť, díky níž z protektorátu odešly do zahraničí bojovaty za osvobození Československa stovky našich vojáků.

Díky R. Smutkovi navázal Skopal spojení přímo s důstojníky z pražského ústředí Obrany národa a také s představiteli civilní organizace Petiční výbor věrní zůstaneme. Skopalovy

kontakty zasahovaly napříč jednotlivými organizacemi, které hledaly formy spolupráce, jejímž výsledkem měla být společná platforma sjednocené ilegální řídicí struktury ve formě tzv. národního výboru. Ne náhodou byl do čela národního výboru okresu Přerov ustanoven právě František Skopal. Osobní vazby na zástupce nejrůznějších profesních skupin umožňovaly F. Skopalovi organizovat zpravodajskou činnost, ale i sabotáže. Právě tato poslední oblast protinacistického odboje vzešla díky spojení s legendárním podplukovníkem Josefem Mašínem, který se na sabotážní aktivity specializoval. Od něj pak Rudolf Smutek přivezl do Přerova speciální pomůcky k poškozování železničních vagonů. Šlo např. o tzv. hašlerky, což byly smolné kostečky z drti určené k vložení do ložisek železničních vagonů. Další typ měl podobu kuliček o průměru 1 cm, zho-

František Skopal

tovených z pomletého smirku a spojených dohromady tukem. Tyto kuličky se pak vhazovaly do olejové nádrže u ložiska nákladního vagonu. Další složkou arzenálu byly chemické časové rozněcovače, jež se vkládaly do vagónů s pohonnými hmotami a dalším vojenským materiálem. Jedním z modelů byly „šlejšky“ z fosforu a uhelného mouru, které se iniciovaly slunečním světlem. Od Skopalů se tyto „laskominy“ rozdělovaly železničářům a dalším spolupracovníkům, kteří měli možnost je propašovat přímo do německých válečných transportů. Nejjednodušší prostředek ale představovaly malé ocelové hvězdičky k narušení silničního provozu, které vyráběl např. Miroslav Krejčí z továrny Impregna v Bystřici pod Hostýnem, kam také Skopalova síť zasahovala.

Činnost odboje se začala rozmáhat a současně ovšem také i činnost nacistických bezpečnostních složek, zejména obá-

vané tajné státní policie, obecně známé pod zkratkou Gestapo (tj. Geheimstaatspolizei). Gestapo sice v roce 1939 ještě v Přerově nezřídilo stálou službu (byla zřízena pouze pobočka v místnostech po úvěrovém záloženském spolku v Městském domě, kam vždy ve čtvrtek dojížděl „úřadovat“ určený příslušník gestapa), nicméně na problematice vojenského odboje agilně pracovaly olomoucká i brněnská služebna a bylo jen otázkou času, kdy si pomocí brutálních výslechových metod najde k pracovníkům odboje cestu.

K prvnímu zatýkání ve strukturách Obrany národa došlo před koncem roku 1939 a pak v prvních měsících roku 1940 přišla další vlna. Stopa vedla i k F. Skopalovi, který byl zatčen 27. května 1940. Zpočátku gestapo nemělo na Skopala nic zásadního, nicméně postupem vyšetřování se jeho role začala odkrývat. I přes tvrdé výslechy však neprozradil své spolupracovníky, a tak se vyšetřovatelé

gestapa dovídali jen poznatky, které již znali od ostatních zatčených. Zjištěný rozsah Skopalovy činnosti však stačil, aby byl odsouzen za velezradu, že jakožto vedoucí civilní složky Obrany národa prováděl ilegální činnost za řízení pražského ústředí organizace, včetně skupiny Balábán – Morávek – Mašín.

Nacistický soud jej pak 4. listopadu 1942 odsoudil k trestu smrti a 12. března 1943 na nádvoří věznice v Breslau (dnešní Wrocław v Polsku) byl trest vykonán setnutím hlavy na gilotině. Po 20 letech od jeho smrti se našel jeho dopis na rozloučenou, ve kterém den před smrtí napsal slova, které jsou zároveň mementem pro generace příští: „Umírám rád, protože krásná věc potřebuje oběti a naše věc nejkrásnější, svoboda příštích pokolení stojí za to.“

Památka odbojového hrdiny Františka Skopala připomíná Přerovanům od roku 1968 ulice na západním okraji města u toku Strhance.

<h2>BEKANNTMACHUNG.</h2> <p>Die vom Volksgerichtshof wegen Vorbereitung zum Hochverrat und wegen Feindbegünstigung zum Tode und zum dauernden Ehrverlust verurteilten</p> <p>Ottokar Smrčka aus Olmütz, Miloslav Václavik aus Olmütz und Franz Skopal aus Prerau sind heute hingerichtet worden.</p> <p>Berlin, den 12. März 1943.</p>	<h2>VYHLÁŠKA.</h2> <p>Lidovým shorovým soudem pro přípravu k velezradě a upomáhání nepříteli na smrt a k trvalé ztrátě občanských čestných práv odsouzení</p> <p>Ottokar Smrčka z Olomouce, Miloslav Václavik z Olomouce a František Skopal z Přerova byli dnes popraveni.</p> <p>V Berlíně, dne 12. března 1943.</p>
Der Oberreichsanwalt beim Volksgerichtshof.	

Na svatého Isidora oráče i ptáče si radostí zaskáče

**Kult svatého Isidora z Madridu, přezdívána-
ného také „Rolník“, se v českých zemích
šířil prostřednictvím jezuitského řádu
po jeho svatořečení papežem Řehořem XV.
v roce 1622, ovšem v rodném Španělsku
byl uctíván už od středověku.**

Lubomír Vyňuchal

Patron venkova

Jeho velkým propagátorem byl František kardinál z Ditrichštejna (1570–1636) a za jeho působení začala u nás vznikat první náboženská bratrstva. Ostatně i on se narodil v Madridu a jako sídelní biskup olomoucký byl nejen architektem rekatolizace Moravy v 17. století, ale rovněž hlavním rádcem čtyř habsburských panovníků. Samozřejmě došlo také na zasvěcení celé řady zejména venkovských kaplí i kostelů. Ostatně sv. Isidor je především patronem venkova, selského lidu, farmářů, rolníků, mlynářů i rybářů. Byl vzýván jako ochránce proti suchu a samozřejmě rovněž studní, studánek a pramenů i jako přímluvce za déšť a dobrou úrodu. Dobro prokazoval nejen skotu, ale i dalším zvířatům a ptactvu. Je také patronem španělského hlavního města, kde jsou v kostele svatého Ondřeje uchovávány jeho ostatky (sarkofág z r. 1620 je vyroben ze zlata, stříbra a bronzu). Osoba sv. Isidora byla příkladem zbožnosti, pracovitosti, dobrosrdečnosti, poctivosti i lásky k lidem. Pomáhal nejen počestným, ale především lidem nemožným, trpícím či hladovějícím a od jeho dveří, ač sám byl velice chudý, nikdo neodešel s prázdnou. Rovněž byl vzýván také proti a při smrti dětí (údajně Isidorovi zemřel jeho jediný syn Illán).

Dle liturgického kalendáře se svátek sv. Isidora (či Izidora, obojí je správně) připomíná 15. května (legenda praví, že se jedná o jeho úmrtní den). Pranostika v názvu článku se pak vztahuje k 4. dubnu, ostatně jarní orba se musí vykonat co nejdříve. V této souvislosti byla oblíbená rovněž pranostika „Svatý Isidor – náš miláček, volá tě k pluhu sedláček“. Jinak samotných svatých Isidorů má být údajně celkem patnáct, přičemž mimo toho madridského bývá nejčastěji zmiňován Isidor ze Sevilly (asi 560–636), tzv. učitel církve, který je však zobrazován jako biskup.

Život ve zkratce

Isidor z Madridu se narodil někdy mezi lety 1070 až 1082 v chudé rodině a už od dětství

rodičům pomáhal na poli. Formálního vzdělání se mu bohužel nedostalo, ale byl vychován v zásadách křesťanské víry. V mládí pracoval jako pomocník na zemědělském dvoře a orač u bohatého velkostatkáře. U dalších čeledínů nebyl zrovna v oblibě, navíc jej neustále obviňovali u hospodáře, že si příliš často dělá přestávky na modlitby a díky účasti na ranní mši přichází pozdě do práce. Práci však nikdy nezanedbal a své úkoly beze zbytku splnil. Jednoho dne přišel hospodář na základě těchto stížností k obdělávanému poli, aby se osobně přesvědčil o pravdivosti slov jeho kolegů. Isidor opravdu dorazil se svým pluhem jako poslední, ovšem dříve než se k němu statkář dostal, tak se důvod jeho hněvu náhle rozplynul, neboť spatřil vedle Isidora dva anděly v bílém rouchu, kteří mu pomáhali orat. Dnes tento výjev spatříte na celé řadě oltářních obrazů a mnoha freskách či svatých obrázcích. Podobná situace se v jeho životě opakovala ještě několikrát u jiných sedláků – z neoblíbeného nádeníka se stává hospodářův důvěrník. Také když se oženil s Marií Toribiovou, bylo jejich manželství příkladem jednoty a lásky (ostatně i jeho manželka byla roku 1697 prohlášena blahoslavenou). Isidorův život provázelo i množství zázraků. Bylo to nejen uzdravení nemocných, ale také vzkříšení mrtvých lidí či zvířat. Úmrtí svatého Isidora nemáme přesně datováno, každý zdroj totiž říká něco jiného, tudíž opět musím vypsát poměrně široké rozmezí let 1130 až 1172.

Španěl v hanáckém kabátě

Pro výtvarná spodobnění světce je sjednocující především selský oděv a přímo v našem regionu můžeme dokonce zaznamenat několik případů, kdy je svatý Isidor oblečen do hanáckého kabátu či kroje (Dub nad Moravou, Kostelec na Hané, Tučín). Asi nejčastějším atributem bývá rýč, případně pluh, motyka nebo srp. Na obrazech, freskách či reliéfech to bývá většinou motiv orače s pluhem, dobytkem i andělskými pomoc-

níky. Méně časté je pak společné zobrazení s manželkou či Isidorovo nanebevstoupení.

Svatý Informátor

Tak jsem svého času žertovně nazval pís-kovcovou barokní plastiku sv. Isidora v Tučíně, což je obec ležící východně od Přerova, ovšem doslova na dohled. Když totiž trošku zaostříte svůj zrak, spatříte v těsném sousedství sochy světce dvojitý sloup, který mimo jiné zdobí dva ampliony místního rozhlasu.

Tučín

Donátorkou podživotní Isidorovy sochy z roku 1749 byla hraběnka Emerencie z Minkwitzburku, ostatně svědčí o tom také nápis na zadní straně podstavce i její erb v kartuši na čelní profilované římse. Samotný světec je oděn do starohanáckého kroje z doby Marie Terezie, ruce má sepnuté před tělem v úrovni prsou, je mírně rozkročen

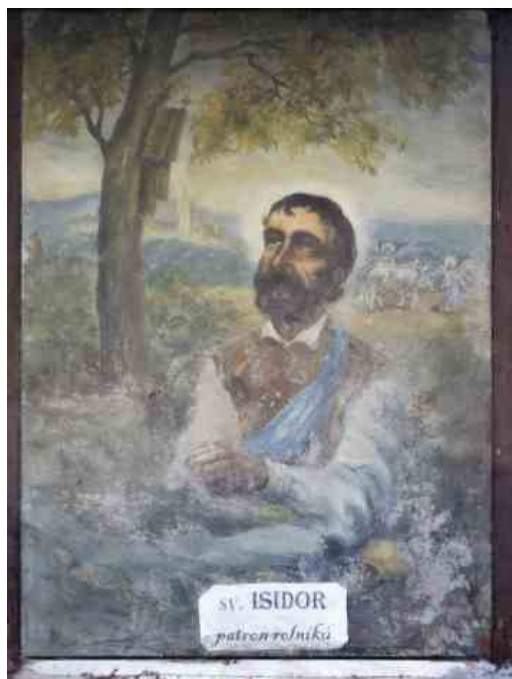
a u jeho levé nohy sedí andělíček držící klobouk. Dívá se přímo před sebe, jeho tvář zdobí vousy a nad hlavou svítí paprsková zlatená svatozář. Sochu, naposledy restaurovanou roku 2000, najdete přímo u hlavní cesty a na protější straně se nachází obecní úřad. Ostatně připomene se vám i v noci, neboť zmiňovaný sloup je doplněn také kovovým ramenem opatřeným bodovým světlem.

Tučín - reliéf na podstavci sochy sv. Isidora

Další tipy v našem okolí

Sošky sv. Isidora s atributem rýče jsou součástí bočních oltářů v kostelech Očišťování Panny Marie v Dubu nad Moravou (sv. Vendelín) či sv. Jakuba Staršího v Kostelci na Hané (sv. Jan Nepomucký). Poblíž Kostelce na Hané v obci Ptení můžete objevit další mírně podřizivou pískovcovou sochu z 18. století.

Turovice

Sochař světce oděl do rolnického šatu, přičemž jeho pravici opřel o rádklo, levici nechal spočinout na hrudi a loktem přidržovat klobouk. Isidorova socha je situována do polí poblíž místního hřbitova ve směru na Bělecký mlýn. Jejimi donátory byli manželé Antonín a Barbora Hejbalovi z Ptení. V našem blízkém okolí jsem narazil také na dva sloupky se svatými obrázky s motivem nebeského orače ze Španěl. Ten první najdete v těsném sousedství kaple svaté Starosty na rozhraní katastrů obce Turovice a městysu Dřevohostice. Druhý pak u silnice na severním okraji obce Pravčice poblíž Hulína. I samotný díl zdejšího pole má název „U svatého Isidora“. Sloupek s obrázkem stával také v obci Vlkoš. Mohl bych samozřejmě pokračovat celou řádkou dalších skulptur, kaplí, kostelů i božích muk, podobně jako u předchozích světců, ovšem to bych si společně s dalšími zajímavostmi nechal do příštího čísla. Na závěr dnešního povídání ještě doplním tradiční vsuvku čili „pivní okénko“.

Pravčice

Desítka „Rolník“

Dnes nejprve zamíříme do nedalekého pivovaru v Záhlinicích. Zde sice nevaří žádné pivo nazvané „Isidor“, ale světlou výčepní desítku „Rolník“ (což byla také přezdívka našeho světce) a světlý nefiltrovaný ležák zvaný „Hospodář“ či ještě o půl procenta silnější „Hanák“. Provoz byl znovuobnoven v roce 2016 a navazuje na tradici vaření piva na jižní Hané (založen již roku 1895). Místní pivovar má rovněž vlastní sladovnu. Další tip již bude evropský. I v našich specializovaných obchodech můžete zakoupit belgické pivo „La Trappe Isidor“. Jedná se o polotmavé svrchně kvašené klášterní trapistické pivo s lehou nasládlou chutí po karamelu a ovoci, s mírnou chmelovou hořkostí. Poprvé bylo uvařeno v roce 2009 u příležitosti 125. výročí zahájení činnosti pivovaru La Trappe v nizozemském Koningshoevenu a nyní je v jeho stálé nabídce. Nebylo sice pojmenováno po svatém Isidorovi, ale po prvním sládkovi zmiňovaného pivovaru, mnichu Isidorovi.

Jinak v celém světě je pouze deset trapistických pivovarů.

Tisíce Čechů tráví svou dovolenou v Chorvatsku. Zdejší pivo v našich očích sice neokupuje zrovna první místa pomyslného žebříčku, ovšem jistá česká stopa by se zde rovněž našla. Nejstarší chorvatský pivovar se nachází v Daruvaru a vaří pivo už od roku 1840, kdy ho dal postavit Izidor Jankovič. Díky inzerátům, nabízejícím jistotu zaměstnání a přidělení zemědělské půdy, které jeho zakladatel nechal publikovat v řadě českých a slovenských novin, se do západní Slavonie přestěhoval i větší počet rodin z Čech. A právě přítomnost krajanů a vyhlášená pověst české pivní kultury ovlivnila v průběhu času i místní pivo. Z necelých 13.000 obyvatel Daruvaru v současnosti představují Češi celých 19%.

Poslyšte křesťané...

Svatý Isidor byl také častým „hrdinou“ kramářských písní. Kompletní verze jedné z nich je například součástí panelu v expozici venkovského života, která je umístěna v přízemí tvrze v Rymicích u Holešova (jedná se o součást Muzea v přírodě Rymice, které spravuje Muzeum Kroměřížska). Píseň má celkem 31 čtyřverší, nápěv je údajně stejný jako u písně „Barboro, panenke svatá“ a rád bych nyní dal k dobrému alespoň malou ukázkou začátku „Nábožné písně ke cti svatého Isidora“:

*Zastaw se sedláčku milý,
pozorug maličkou chwili,
co nyní budu zpíwati,
w chwále wyprawowati.*

*A pozorug při tom pilně,
kterak Pán Bůh neomylně,
pobožných lidí se zastává
a k worání gim pomáhá.*

Na pokračování článku a řadu dalších fotografií se můžete těšit v příštím čísle. Tak se do té doby mějte pěkně a hlavně nic nezvorejte!

ARCHEOLOGICKÉ OBJEVY V ULICI KOZLOVSKÁ

Zdeněk Schenk

Archeologové Muzea Komenského v Přerově v posledních týdnech provádí záchranný archeologický výzkum v souvislosti s budováním nové cyklostezky v ulici Pod Valy. Investorem celé akce je Statutární město Přerov.

V rámci výkopových prací je prováděna skrývka svrchních vrstev konstrukce starého chodníku, podsypů a terénních vyrovnávek recentního stáří. V úrovni nive lety skrývky pod chodníkem, kudy denně obvykle prochází stovky Přerovanů, byla zachycena terénní vyrovnávka odpadního charakteru s nálezy z období raného novověku 16. a 17. století. Pouhých 70 cm od úrovně zatravněné plochy mezi panelovými domy poblíž křižovatky

ulic Kozlovská a Šrobárova dělí současnost od období renesance a baroka.

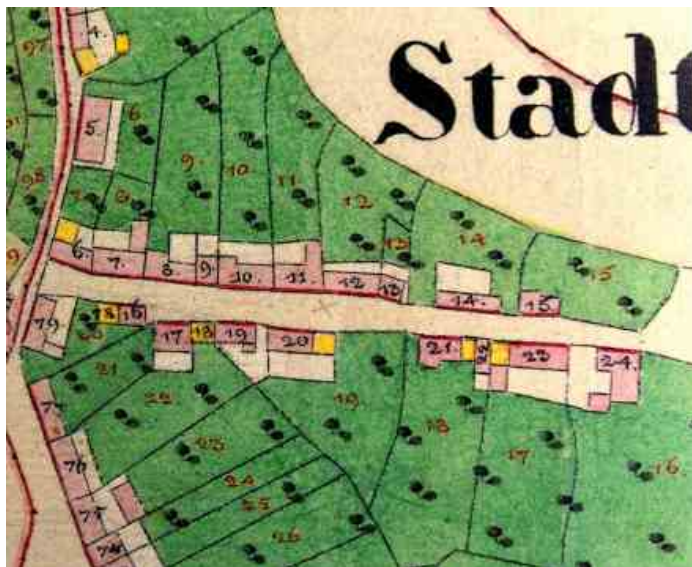
Prozatím se archeologům podařilo zachránit zlomky kuchyňské keramiky, která byla součástí vybavení domácností přerovských měšťanů v 16. – 19. století.

V rámci archeologického dohledu je prováděn detektorový průzkum v úrovni nive lety skrývky, díky kterému se podařilo zachránit soubor kovových předmětů. Nejatraktivnější a zároveň chronologicky nejcitlivější nálezy

představují drobné ztrátové mince. Nejstarší z nich je haléř českého krále Vladislava Jagellonského (1471–1516). Následuje fenik knížete arcibiskupa salcburského Leonharda von Keutschach z roku 1519. Dalším je torzo bílého peníze Ferdinanda I. Habsburského (1526–1564). O něco mladší je pak grešle z roku 1650, již nechala razit kněžna Alžběta Lukrecie Těšínská (1625–1653). Z kovových předmětů se podařilo zachránit mosazná kování nožů či novověké knoflíky.

Celkový pohled na niveletu skrývky v místě budované cyklostezky v Kozlovské ulici. Pohled od východu směrem k Hornímu náměstí.

Kozlovská ulice na výřezu tzv. císařského otisku mapy stabilního katastru z roku 1830.

Původní zástavba ulice Kozlovská situovaná na levém břehu řeky Bečvy se v průběhu staletí postupně rozrůstala východním směrem od městských hradeb. Spolu s ulicí Trávník byla součástí východního předměstí Přerova. První historická zmínka

spojená se zástavbou v prostoru dnešní ulice Trávník sahá až do první třetiny 16. století, kdy město Přerov patřilo mocnému rodu Pernštejnů. V roce 1518 Jan z Pernštejna osvobodil od platů po dobu deseti let ty zájemce, kteří chtěli stavět v Přerově

„na trávníku u cihelny“.

Nejstarší známá podoba zástavby ulice Kozlovská je zachycena na veduté města Přerova z doby kolem roku 1727, která vznikla pro potřeby Dismase Josepha Ignaze Hoffera, menšího písaře při moravských zemských deskách. Posléze je ulice schematicky znázorněna na mapě I. vojenského (josefského) mapování ze druhé poloviny 18. století. Poměrně detailně jsou jednotlivé domovní parcely v Kozlovské ulici znázorněny na tzv. císařském otisku mapy stabilního katastru z roku 1830. Z těchto ikonografických a kartografických pramenů je patrné, že ulice byla zastavěna domy přibližně do jedné třetiny její současné délky, zhruba do úrovně dnešního křížení se Šrobárovou ulicí.

Podoba Kozlovské ulice v Přerově v první polovině 40. let 20. století. Pohled od východu směrem k Hornímu náměstí.

Zástavbu ulice tvořily až do 30. let 20. století převážně starší přízemní domky, které posléze místy doplnily novostavby až dvoupatrových domů.

V průběhu druhé poloviny 80. let prošla původní zástavba ulice Kozlovská a Pod Valy postupnou asanací, během níž došlo ke stržení starých rodinných domů obklopených zahradami, z nichž některé po staletí spoludotvářely specifikou atmosféru této části města.

Stříbrné ztrátové mince z 15. – 17. století nalezené v Kozlovské ulici v úrovni nivelety skrývky před domy č. 3 a 5.

Pohled na niveletu skrývky v místě budované cyklostezky mezi domy č. 3 a 5 v Kozlovské ulici. Pohled od východu směrem k Hornímu náměstí. Bílou šipkou vyznačena plocha s nálezy mincí.

Nejstarší nalezená ztrátová stříbrná mince – haléř českého krále Vladislava Jagellonského.

Starou Kozlovskou si mnozí z nás pamatují dodnes. Podoba ulic následně doznala zásadní změny v souvislosti s vybudováním nové panelové zástavby na počátku 90. let 20. století.

Úsek cyklostezky před domy v Kozlovské ulici je v současnosti dokončen, ale stavební práce pokračují ulicí Pod Valy směrem k levému břehu řeky Bečvy.

Archeologický výzkum bude pokračovat v souvislosti s dalšími výkopovými pracemi, které budou probíhat i na druhé straně komunikace přímo pod městskými hradbami. Předmětná stavba v prostoru ulice Kozlovská společně s ulicí Pod Valy se nachází v ochranném pásmu městské památkové zóny Přerov. Smluvní povinnost k provedení záchranného

archeologického výzkumu v místě plánované stavební činnosti vyplývá ze zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdější novelizace, protože stavba probíhala na území s archeologickými nálezy.

Všechny zachráněné movité archeologické nálezy budou po ukončení výzkumu podrobeny laboratornímu ošetření, podrobnému vyhodnocení a poté uloženy do Nové archeologické sbírky muzea.

KALENDÁRIUM MUZEJA

14. 4. 17.00–20.00 Kouzlo starého písma – Piš jako Blahoslav! Přednáška a písárský workshop s Markétou Poskočilovou. Pro dospělé a děti od 15 let. Vševedárna přerovského zámku, vstupné 100 Kč. Rezervace na tel.: 581 250 531.

19. 4. 15.00–17.00 Tvoříme v muzeu – Den Země. Výtvarná dílna pro rodiny s dětmi – Výroba broučků z kamínků a drátků. Vševedárna přerovského zámku. Materiál na místě, vstupné 20 Kč.

20. 4. Co je to za písmenko? Slabikáře a abecedáře ze sbírky Muzea Komenského v Přerově. Slavnostní zahájení výstavy od 17.00 hodin ve Slavnostní síni města Přerova.

21.–28. 4. Den Země – Galerie přírody. Samoobslužná stezka v parku Michalov s upoutávkami na zajímavosti místní přírody a galerie „přírodních maličkostí“ žáků výtvarného oboru ZUŠ B. Kozánka. Slavnostní otevření 21. 4. v 9.00.

29. 4. Vítání ptačího zpěvu – Hostýnské vrchy. Ranní procházka za hlasy ptáků z Hostýna přes Slavkov do Bystřice p. H. s Martinem Vymazalem. Za deště se nekoná. Sraz v 8.00 na zastávce na Hostýně.

29. 4. od 16.00 vernisáž: Prolínání – Radomír Bárta. Slavnostní zahájení výstavy sochařských děl

29. 4. Palác žije čichem. Speciální noční prohlídky hradu Helfštýn. Více na webu: www.helfstyn.cz.

30. 4. Ze zámku na hrad. Přehlídka auto a moto veteránů do roku výroby 1965. Více na: www.oldtimer-helfstyn.cz

30. 4. Vítání ptačího zpěvu – Záhlinice. Procházka a pozorování ptáků a dalších živočichů a rostlin, ukázka kroužkování ptáků. Sraz v 8:35 před hospodou U Čápa v Záhlinicích, ukončení cca ve 14 hodin.

6. 5. Author Šela Marathon a Dětský Author Šela Marathon. 23. ročník maratonu horských kol v terénech Moravské brány. Start i cíl na louce pod hradem. Podrobné informace najdete na: www.selasport.cz.

13. 5. Férová snídaně. Od 10.00 hodin společná snídaně na louce v Michalově. Přineste si snídaní z regionálních nebo fair trade produktů. Za deště v hudebním altánu.

13.–14. 5. Alter-Coffee. Festival kávy zaměřený na alternativní přípravu. Více na www.helfstyn.cz.

14. 5. Den matek v muzeu. Od 13.00 výroba drobných dárečků pro maminku a od 15.00 koncert přerovského pěveckého sboru Vocantes. Vstupné dobrovolné.

20. 5. Hledání Blahoslavova rodného domu. Zábavně-poučné odpoledne s happeningem na Horním náměstí v Přerově u příležitosti 100. výročí odhalení pomníku Jana Blahoslava. Dílny, historická mincovna, tiskárna a další. Více na www.prerovmuzeum.cz

20.–21. 5. XIII. ročník festivalu vojenské historie. Historický šerm, living history, tanečnice, kejklíři a úžasná atmosféra hradu proměněného ve vojenský tábor. Více na www.festivalhelfstyn.cz.

24. 5. 15.00–17.00 Tvoříme v muzeu – včelí den. Výtvarná dílna pro rodiče s dětmi – práce se včelím voskem. Vševedárna přerovského zámku. Materiál na místě. Vstupné 20 Kč/tvořící osoba.

27. 5. Letní swap – výměnný bazar oblečení v rámci Dne sousedů. Od 9 do 12 hodin, vnitroblok v Kojetínské ulici.

2. 6. 18.00–23.00 Muzejní noc – Se slabikářem do školy. Komentované prohlídky výstav, oživené expozice historických školních tříd, soutěže a kvízy pro děti, výtvarná dílna a další program. Vstupné 60/30 Kč.

3. 6. Ornitologická exkurze – Záhlinice. Sraz v 8.15 před hospodou U Čápa v Záhlinicích, konec ve 14.00.

10. 6. Víkend otevřených zahrad – park Michalov. Prohlídka parku s průvodcem. Sraz v 9 hodin u fontány v centru parku.

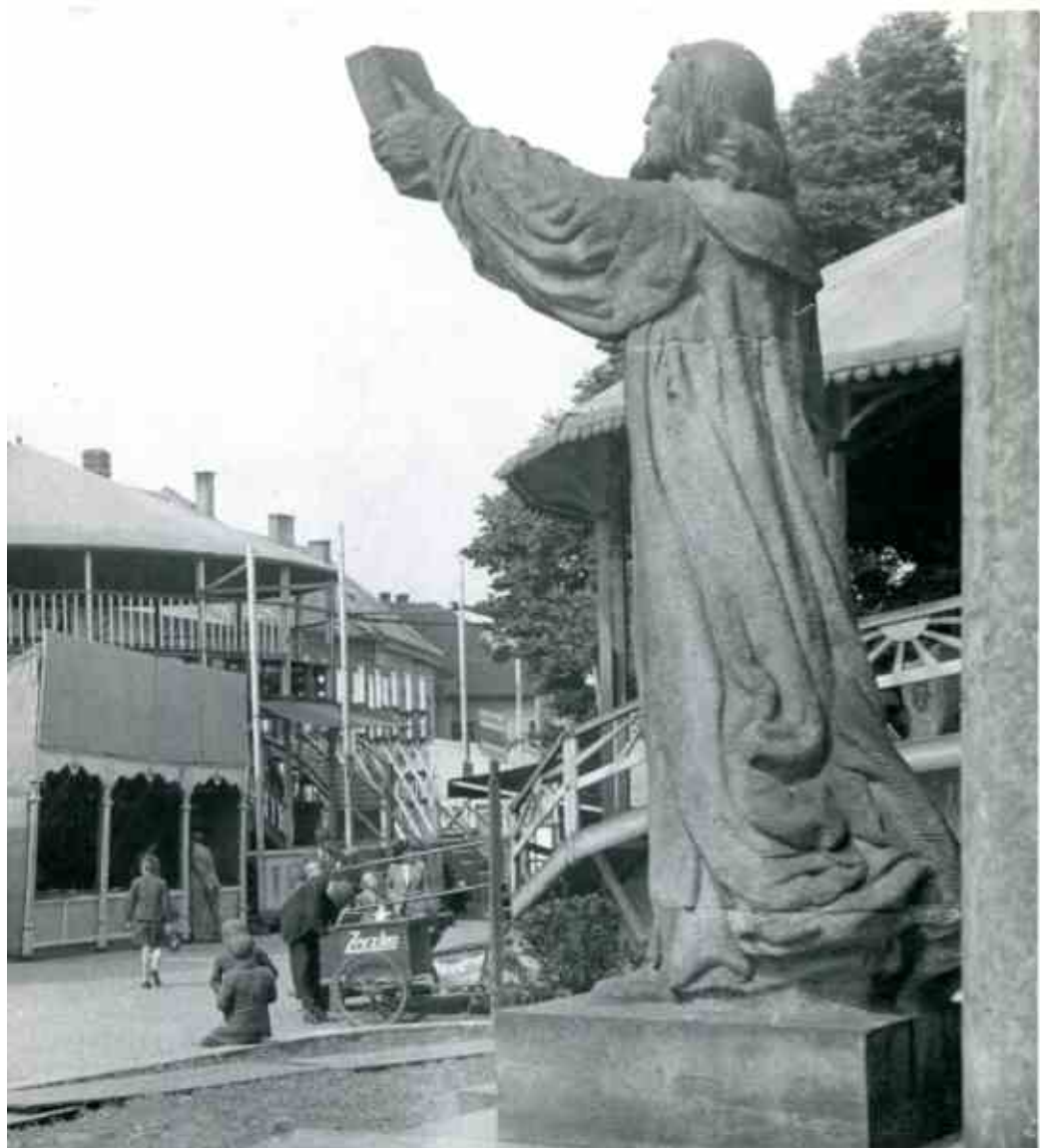
17. 6. Helfštýnské ateliéry. Přehlídka profesí Muzea Komenského v Přerově pro malé i velké návštěvníky. Více informací na www.helfstyn.cz.

21. 6. 15.00–17.00 Tvoříme v muzeu – hurá prázdniny! Výtvarná dílna pro rodiče s dětmi. Vševedárna přerovském zámku. Vstupné 20 Kč/tvořící osoba.

22. 6. Švédové na Přerovsku. 380 let od nedobytí hradu Helfštýna. Slavnostní zahájení výstavy. Od 17.00 hodin, Slavnostní síň města Přerova.

24. 6. Cyklovýlet za vlhami a břehulemi. Projížďka kolem řeky Bečvy na hnízdiště u Oseka nad Bečvou. Odjezd v 9.00 od budovy ORNIS, vstupné 20 Kč.

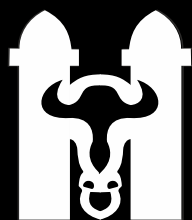
Změna programu vyhrazena!

KULTURA

PŘEROVA

duben–červen 2023

Velikonoce nám již klepou na dveře

O Velikonocích se opět můžete těšit na kraslicovník na náměstí, tradiční salon v Měšťáku, výstavu v galerii a jarmark na Hornáku.

Kraslicovník na přerovském náměstí TGM navozuje velikonoční atmosféru centra města již od 30. března a ve stejný den byla také zpřístupněna umělecká výstava foukaných ručně malovaných skleněných velikonočních ozdob uměleckého družstva Irisa Vsetín v salonku Galerie města Přerova.

„Součástí velikonoční podívané v galerii budou i malby inspirované velikonočním obdobím ze série obrazů *Struktury světla – horizonty světla olomouckého malíře Jaroslava Sebastiana Pastuszaka*. Přerovská výstava ponese příznačný velikonoční titul *Světlo v temnotě a výjevy jednotlivých obrazů budou inspirovány Zeleným čtvrtkem, Velkým pátkem, Bílou sobotou, nedělním Božím hodem velikonočním a konečně i Velikonočním pondělkem*,“ informovala kurátorka výstavy Lada Galová. Historické centrum města Přerova i letos nabídne na Boží hod velikonoční v neděli 9. dubna tradiční jarmark. „*Chybět nebudou krámky, ukázka dobových*

tradičních řemesel, vystoupení muzikantů a tanečníků, jarní dekorace, velikonoční pochutiny nebo historický šerm,“ uvedl ředitel Kulturních a informačních služeb města Přerova Jaroslav Macíček.

Svůj letitý zvyk zopakuje i Středisko volného času ATLAS a BIOS Přerov. To uspořádá tradiční Velikonoční salon v malém sále Městského domu v týdnu od 3. do 6. dubna. K vidění tam budou různé druhy a tvary velikonočních pomlázek a kras-

lic, tradiční i netradiční výrobky ze šustí či slámy, drobná keramika, jarní květiny, naklíčené osivo, drátované velikonoční ozdoby, modrotisk, ošatky nebo mašle. Velikonoční salon zároveň nabídne rovněž nepřeborné množství typů kraslic, vyráběných speciálními technikami.

Kraslicovník je společným dílem všech zručných obyvatel města, kteří v uplynulých letech doručili do Galerie města Přerova nebo do Infocentra ručně malované nebo jinak dekorované kraslice. „*Velikonoční strom letos nazdobíme bezmála dvěma tisíci vajec a dalších velikonočních dekorací, které vedle dobrovolníků z řad veřejnosti vyráběli i žáci přerovských základních nebo děti z mateřských škol*,“ vzpomněla Lada Galová z Kulturních a informačních služeb města Přerova

Velká dobrodružství v Přerově

Městské informační centrum si i v letošním roce připravilo pro návštěvníky města Výlet s tajenkou. Výlet je určen všem dobrodruhům věkové kategorie od 5 let a jejich rodičům.

Výlet s tajenkou s názvem **Za zámekem, tajnou fortanou a krásným parkem do Přerova** vede jak historickou částí Přerova, tak přírodními zákoutími města. Jedná se o velmi lehkou trasu, která vám ukáže krásné památky kolem zámku a povede vás až k řece Bečvě a parku s lagunami. Po trase budete řešit úkoly a luštit tajenku.

Na webu www.velkadobrodruzstvi.cz jsou zveřejněny praktické informace, dopis pro děti, mapka i doplňovačka. Poslední dva materiály jsou k vyzvednutí v tištěné formě i v MIC.

Pokud luštitelé projdou tuto zajímavou trasu plnou dobrodružství a předloží vyplněnou doplňovačku, mohou si vyzvednout malé překvapení v informačním centru.

Zpravodaj Muzea Komenského v Přerově
s přílohou Kultura Přerova
má pro vás
vždy v dostatečném množství

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zajišťuje činnost
spojenou s turistickým ruchem
v Přerově a regionu

PROVOZNÍ DOBA

pondělí–pátek: 8.00–17.00
sobota (1.4.–31.10.): 8.00–12.00
sobota (1.11.–31.3.): zavřeno

Martin Bukovský zve do přáslavického bunkru

Rozsáhlý objekt přáslavického bunkru sloužil jako záložní zesilovací stanice, kde se sbíhaly různé druhy komunikačních kabelů. V případě jaderného konfliktu by měl strategický význam pro komunikaci mezi Berlínem a Moskvou. Záložních zesilovacích stanic vzniklo na území bývalého Československa celkem sedm, přičemž největším z nich je právě bunkr v Přáslavicích u Olomouce. Vybudovaný byl mezi lety 1970 a 1976 a podléhal nejvyššímu stupni utajení. Zcela odtajněn byl až mnoho let po sametové revoluci a teprve v červnu 2022 byl zpřístupněn veřejnosti jako jediný někdejší vojenský objekt svého druhu. Posádka by musela uvnitř vydržet až deset dní bez zásahu zvenčí, proto je bunkr „nabitý“ nejen technologiemi, ale jsou zde i ložnice, umývárny, kuchyně, jídelny či ošetrovna. Na svoji dobu se jednalo o luxusně vybavený

vojenský objekt. Zácloňky i falešná okna vyplněná plakáty měla za cíl evokovat stav „normálnosti“, i když by venku zuřila jaderná válka a nezbylo by nic než nukleární poušť. Přednáška Martina Bukovského se

uskuteční v úterý 18. dubna 2023 od 17.00 hodin v učebně knihovny na Žerotínově nám. 36.

Nutná rezervace místa na tel. 581 334 069 nebo na propagace@knihovnaprerov.cz.

NEkostely a NEkaple Olomouckého kraje

Takto netradiční název nese výstava, kterou si během dubna mohou zájemci prohlédnout v přerovském kině Hvězda.

Projekt Michaela Bučkové nabízí fotky 55 církevních objektů, jež slouží jiným účelům, než ke kterým byly původně stvořeny. Součástí výstavy, jež bude přístupná do 2. května 2023, je i mapa s vyznačenými místy daných budov. Pro nadšence pak byla vydána stejnojmenná publikace.

„Publikace vznikla díky studiu na Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity, kde jsme se učili sestavovat mapu, což mě velice zaujalo a chtěla jsem mít mapu vlastní. Vzhledem k mé vášni pro památky vznikl nápad zpracovat mapu církevních staveb, které změnilý původní sakrální účel užívání. Oslovila jsem mnoho starostů, úředníků, kronikářů, ale i radových občanů po různých částech Olomouckého kraje a našla celkem 55 církevních staveb, které přestaly sloužit svému původnímu náboženskému účelu a jsou užívány jiným způsobem. Vypátrala jsem například tělocvičnu, květinářství, mysliveckou chatu, posilovnu, galerie, školní třídu a další. Pátráním se zabývám dál a věřím, že sbírku NEkostelů a NEkaplí brzo rozšířím.“ světuje se autorka výstavy i publikace Michaela Bučková.

Orchestr Grande Moravia rozezná Městský dům melodiemi Morriconeho

Legendární filmové melodie Ennio Morriconeho v ojedinělém spojení cimbálu s orchestrem a videoprojekcí nabídne v úterý 16. května Městský dům v Přerově.

„Pořad Grande Moravia je hitem letošního jara. Dokonale vybroušený program nejlákavějších filmových melodií Ennio Morriconeho zahrraje znamenitý velký orchestr Grande Moravia pod vedením Ladislava Pavluše. Celko-

vý dojem z koncertu bude umocněn videoprojekcí,“ zve na výjimečný koncertní program manažer Městského domu v Přerově Pavel Ondřík. Akce začne v 19 hodin. Vstupné v předprodeji je 400 Kč, na místě 490 Kč. Vstupenky jsou k dostání v Městském informačním centru na nám. TGM v Přerově, více informací pak na www.mdprerov.cz.

KNIHOVNA JE ZDE PRO VÁS

3. 4. Háčkování košík – lekce háčkování s Marcelou Voštinovou, učebna MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 16.30 do 19.00 hod. (jen pro předem přihlášené).

11. 4.–14. 4. Prodej vyřazených knih a časopisů, suterén MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, každý den (kromě středy) od 8.00 do 17.00 hod.

13. 4. Pánevni dno z pohledu fyzioterapeutky aneb Jak (ne) cvičit pánevni dno – přednáška Silvie Krčmové, učebna MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00 hod. (nutná rezervace)

18. 4. Rozsáhlý utajený bunker z dob studené války v Přáslavicích u Olomouce – přednáška Martina Bukovského, učebna MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00 hod. (nutná rezervace)

22. 4. Den otevřených dveří. Komentované prohlídky hlavní budovy knihovny s Janem Horkým, Žerotínovo nám. 36, od 8.00, 10.00 a 13.00 hod. (nutná rezervace)

26. 4. Kanárské ostrovy: zahrada uprostřed oceánu – cestovatelská beseda s Michaelem Pokorným, Ministerstvo zemědělství ČR v Přerově, Wurmova 2, od 17.00 hod.

27. 4. – 11. 5. Háčkování pro začátečníky – kurz háčkování pro úplné začátečníky, učebna MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, každý čtvrtek od 16.30 do 19.00 hod. (jen pro předem přihlášené)

9. 5. – 12. 5. Prodej vyřazených knih a časopisů, suterén MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, každý den (kromě středy) od 8.00 do 17.00 hod.

10. 5. Cyklobeseda s Pavlem Kadlíčkem. Ministerstvo zemědělství ČR v Přerově, Wurmova 2, od 17.00 hod.

12. 6. – 16. 6. Prodej vyřazených knih a časopisů, suterén MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, každý den (kromě středy) od 8.00 do 17.00 hod.

Jarní nabídka kina Hvězda láká nejen na stříbrné plátno

V dubnu se návštěvníci kina Hvězda mohou těšit hned na několik filmových premiér. Mezi nimi na černou komedii *Invalida* se Zdeňkem Godlou v hlavní roli či na americké komediální drama *Air: Zrození legendy* - o začínající basketbalové divizi Nike, která díky značce Air Jordan způsobila revoluci ve světě sportu a současné kultuře. V dubnovém programu se objeví také horor *Papežův vymítač*, koncert *Metallica: 72 Seasons - Global Premiere* a přímý přenos divadelní hry *Ucpaný systém* z Dejvického divadla. V květnu se pak mohou Přerované těšit na oblíbené *prohlídky protiatomového krytu s živou osádkou* a na filmy *Strážci Galaxie: Volume 3*, *Život koťete* nebo na *Rychle a zvěsile 10*. Požadavky s programem neuzává ani **hvězdárna** na Želatovském kopci. Ta zve veřejnost na pravidelné *čtvrteční noční pozorování oblohy* - pouze za jasné oblohy, a v pátek 21. dubna v době od 10–12 hodin bude připraven program společně se spolkem *Naše společná krajina ke Dni země*. Vstupné na tuto akci je 20 korun. Červen v kině pak bude rovněž pestrý. V premiérách se objeví například animovaný *Spider-*

Man: Napříč paralelními světy, komedie *Vocasy na tripu*, akční dobrodružné sci-fi *Transformers: Probuzení monster*, rodinný film *Mezi živly* a mnoho dalšího. Více sledujte na webu kina www.kinohvezdaprevrov.cz nebo na facebooku a instagramu.

Man: Napříč paralelními světy, komedie *Vocasy na tripu*, akční dobrodružné sci-fi *Transformers: Probuzení monster*, rodinný film *Mezi živly* a mnoho dalšího. Více sledujte na webu kina www.kinohvezdaprevrov.cz nebo na facebooku a instagramu.

Jaro v Přerově patří vínu a folkloru

Bliží se červen a s ním další ročník folklorního festivalu. Loni se část programu přesunula do krásného prostředí městského parku Michalov a organizátorům se po letech rozžhaveného Horního náměstí tento nápad zalíbil natolik, že hlavní program festivalu přesunuli právě sem. A na co se tedy ve dnech 9. a 10. června můžete těšit? Nebudeme zatím prozrazovat detaily, ale již nyní můžeme říci, že vás nemine bohatá přehlídka moravských a slovenských folklorních souborů, ochutnáte vína od tří vyhlášených vinařů, abstinenti a děti se mohou potěšit nákupem drobnosti či laskominy na minijarmarku s dobrotami a řemeslnými výrobky, dětem ani letos nebude upřena folklorní školička a večer završí tento plnokrevný program oblíbené zpívání u cimbálu. A to je fajn, ne? A pokud chcete sledovat nejčerstvější informace o připravovaném přerovském festivalu, sledujte FB stránky pořádatelů souboru Haná Přerov, případně zavítejte na jejich webové stránce www.hanaprerov.cz

Pestrý program v Městském domě

Úterý 4. dubna od 19.00 Posel z Liptákova. Divadlo Jára Cimrmana. Vstupné 620/580/420 Kč

Neděle 9. dubna od 13.30 Nedělní party. Tradiční taneční odpoledne se skupinou Harmony. Vstupné 90 Kč

Čtvrtek 20. dubna od 18.30 KOLLÁROVCI. Koncert oblíbené slovenské kapely, která je originálním uskupením mladých talentovaných hudebníků. Jejich temperamentní zpěv a humorné průvodní slovo vykouzlí u posluchačů úsměv, nadšení a skvělou náladu. Nosným pilířem jejich repertoáru je slovenská lidová píseň. Z šesticke členů kapely jsou tři bratři Kollárovi. Vstupné 450 a 400 Kč

Neděle 23. dubna od 13.30 Nedělní party. Tradiční taneční odpoledne se skupinou Karli. Vstupné 90 Kč

Úterý 25. dubna od 19.00 Marian Vojtko. Koncert populárních písní, muzikálových i operních hitů, hostem Moravské klavírní Trio. Koncert z cyklu Setkání žánrů. Vstupné 350 Kč

Pondělí 8. května od 19.30 Filumena Marturano. Tragi-komédie s excelentní Simonou Stašovou a Svatoplukem Skopalem. Hra pojednává s dojetím a komikou o typickém manželství po italsku. Co všechno musí podstoupit prostá žena, aby dostala k oltáři zhrálého boháče a pro své syny zabezpečila rodinu? Pořádá agentura - DELECTATIO s.r.o. Vstupné 670/620 Kč

Neděle 14. května od 13.30 Nedělní party. Tradiční taneční odpoledne se skupinou Harmony. Vstupné 90 Kč

Neděle 28. května od 13.30 Nedělní party. Tradiční taneční odpoledne se skupinou Karli. Vstupné 90 Kč

Neděle 4. června od 13.30 Nedělní party. Tradiční taneční odpoledne se skupinou Harmony. Vstupné 90 Kč

Neděle 11. června od 18.00 SPS Vokál: Pocta české hudbě. Koncert k jubilejnímu 60. výročí založení Smíšeného pěveckého sboru Vokál. Vstupné 200/150/100 Kč

Neděle 18. června od 13.30 Nedělní party. Tradiční taneční odpoledne se skupinou Karli. Vstupné 90 Kč

**Městský dům v Přerově
Náměstí TGM 8
tel. 581 587 770**

Marian Vojtko zazpívá muzikálové melodie

Závěrečný koncert jarního cyklu Setkání žánrů v Městském domě v Přerově uvede známého zpěváka Mariana Vojtku v úterý 25. dubna v 19 hod.

„Populární písně, muzikálové i operní hity v podání českého zpěváka, který získal renomé především v muzikálových rolích v divadlech Hybernia, Broadway či GoJa Music Hal, bude symbolickým zakončením Setkání žánrů sezony 2022/2023. Mariana Vojtku na jevišti doprovází Moravské klavírní Trio,“ uvedl manažer Městského domu v Přerově Pavel Ondrůj.

Marian Vojtko zpíval v muzikálu Dracula, titulní roli v Landové muzikálu Krysař a Anděla v Pomádě, alternoval titulní roli Hraběte Monte Crista, vystupoval v muzikálech Kleopatra, Tři mušketýři, Angelika a Mona Lisa a ztvárnil hlavní roli velkolepého muzikálu Baron Prášil v divadle Hybernia, za niž získal Cenu Thálie 2010. Největší úspěch mu zatím nicméně přinesla hlavní dvojrole v muzikálu Jekyll & Hyde v Hudebním divadle Karlín. V GoJa Music Hall zazářil v muzikálu Bídnicí či Fantom opery.

Cena vstupenky pro návštěvníky, kteří nemají zakoupeno zvýhodněné abonmá na celý cyklus Setkání žánrů, je 350 Kč. Vstupenky jsou k dostání tradičně v Městském informačním centru na nám. TGM v Přerově. Více info na www.mdprerov.cz.

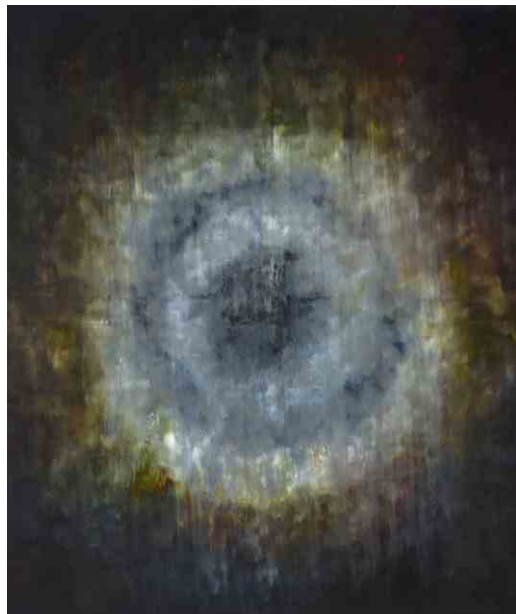
Jaroslav Sebastian Pastuszak

Světlo v temnotě

Jarní obrazová výstava olejomaleb olomouckého výtvarníka a galeristy Jaroslava Sebastiana Pastuszaka v Galerii města Přerova na Horním náměstí se ponese v duchu světla, symbolizujícího věčnost, nehmotnost, božskou přítomnost, zjevení, osvěcení, duchovní moudrost, inspiraci, intuici, lásku, radost a naději. Autor volí formát, kombinuje techniku malby, pracuje s barevným kontrastem i kladením linií ve snaze postihnout a vyjádřit proudění energie.

„V pojetí Pastuszakovy tvorby světlo symbolizuje a zosobňuje ducha, božskou oživující podstatu a manifestuje v kontrastu s temnotou a stínem neustálý koloběh protikladů. Střídají se tmavá a světlá, plocha a linie. Pastuszak si je plně vědom vlivu barvy na lidské vědomí, jejích symbolických významů. Osobně je mi to velmi blízké, sama preferuji barvy ryze světlé a pozitivní či všechny odstíny zlaté,“ vysvětluje volbu originální autorské kolekce obrazů kurátorka výstavy Lada Galová.

Už od nejstarších dob hraje světlo v umění ústřední úlohu. *„V jeskyních Lascaux a Altamíry, egyptských fajjúmských portrétech, nástěnných malbách katakomb, v byzantském zlatem proměněném prostoru, ve vitrážemi zdobených gotických katedrálách, Giottových či Fra Angelicových freskách, Caravaggiových tenebrických malbách či konečně v impresionistických idealizujících krajinách až po kontemplativně zneklidňujícího Marka Rothka, všude tam světlo narušovalo hranici dne a noci, překračovalo dimenzi času a prostoru, probouzelo k životu jak vnější formální stránky uměleckých děl, tak uvnitřní prostor divákovy duše. Světlo vždy*

odkazovalo na božskou přítomnost, ve které bledne veškerá tma,“ zamýšlí se nad smyslem světla od vzniku světa až po současnost sám autor.

Světlo v uměleckém díle podle Pastuszaka proměňuje samotného tvůrce a způsobuje úžas u těch, kteří dílo spatří. Právě světlo uměleckého díla proměňuje diváka a vnáší do temnot existenciálních pochybností plamen naděje. *„To je konečkonců i nejhlubší význam uměleckého díla jako takového: překročit hranici skepse existenciální temnoty a probudit v člověku nejhlubší konstitutivní složku, tj. ducha v něm,“* končí svou úvahu k výstavě na téma světla autor.

Výstava je prodejná a potrvá do 7. května.

**Pořádáte v Přerově zajímavé akce?
Začínáte s něčím novým nebo jste naopak tradiční místní firma?
Myslíte si, že se o vás málo ví?
Neváhejte a napište nám! Tyto stránky čekají právě na vás.**

Více informací se dozvíte zasláním e-mailu na adresu sehnalkova@prerovmuzeum.cz

PSALO SE PŘED STO LETY

Jarní stavební ruch není na naše město, jak dosud patrně, příliš značný. Pracuje a dokončuje se vesměs na stavbách, které byly započaty již minulého roku. Státní dráhy dokončují stavbu dvou činžáků a nadstavbu prvního patra skladiště, Heinik dva úřednické domy na Hrázi a Sum vilu na Svěpomoci. Lešetin dokončuje stavbu 6 domů na druhé straně silnice mosténské. Ze základů vyrůstají činžák SME Na odpolední, budova nemoc. pokl. za gymnasium, pasáž v ul. Kratochvílově, dva činž. domy pivovaru v ul. Sušilově, v Malé Kostelní započal právě p. Pleus stavbu obchodního domu. A to je vše. Ovšem množství projektů jistě dobrých není nouze. Také stavby veř. Budov visí ve vzduchu, avšak kolik bude z nich ještě letos uskutečněno?

Obzor, neděle 1. dubna 1923

Kolonie v níž není nikdy klidu, jest čtvrt na „Odpolední“. Dochází často k výstupům velmi prudkým, proti nimž strážníci, ustanoveni tam jako domovníci, ničeho nesvedou. Jeví se nutnost zříditi zde policejní exposituru, která bude mít za úkol, rozpalené mozky sedmdesáti dvou nájemníků a celé rady podnájemníků chladiti.

Obzor, středa 4. dubna 1923

Nadějný výrostek. Školníci v budově německé školy na Komenkého třídě ztracely se delší dobu větší peněžní obnosy. Jako podezřelého zatklá policie 17letého mladíka Ferd. Tyma a odvedla ho do obecního vězení. Ve středu v noci vyšel si Tym na dvůr, pod zámkou, že si jde pro vodu. Najednou však se vymknul, vylez po střeše na budovu a ačkoliv byl okamžitě pronásledován, zmizel beze stopy.

Obzor, pátek 6. dubna 1923

Sochař Fr. Bílek přednáší ve středu 18. března v 8 hodin večer v sále Městského domu o Blahoslavovi a své tvorbě. Přednáška provázena bude světelnými obrazy. Výtěžek přednášky věnuje mistr pro postavení Blahoslavova pomníku.

postavení Blahoslavova pomníku. Vstupenky v Obzoru.

Obzor, úterý 10. dubna 1923

Chtěl podpáliti „Žebračku“. V lese „Žebrače“ byl chycen hluchoněmý učen, zaměstnaný u obuvníka Žišky, ve chvíli, kdy podpaloval suchou trávu. Bylo u něho nalezeno několik drátěných ok na chytání zvíře. Poněvadž byl oheň v „Žebrače“ již několikrát založen a pachatel nebyl vypátrán, jest důvodné podezření, že mladík svůj pokus opakovat několikrát. Byl dodán do vazby.

Obzor, čtvrtek 12. dubna 1923

Dubnové snížení platů postihlo zvláště těžce Přerov – město gážístů. Učitelům bylo vyplaceno méně o 51.387 Kč než v březnu, berním úředníkům méně o 2656 Kč, nádražním zaměstnancům o 200.300 Kč, poštovními o 49.000 Kč, městským o 10.000 Kč. Pouze těchto několik kategorií obdrželo méně vyplaceno téměř o 314.000 Kč za jediný měsíc. Stejným snížením postiženo úřednictvo politické správy, profesorské sbory středních škol a všechny ostatní kategorie gážístů. Úbytek tedy je velmi značný a gážísté těžce budou se přizpůsobovat snížením příjmům, tím méně, že u pozívatin je patrné zvýšení cen v poslední době. Snížení příjmu gážístů ucítí stejně i živnostnictvo, ježto oč právě méně bude gážístům vypláceno, o to méně vydají na své potřeby.

Obzor, úterý 10. dubna 1923

Svátek Přerova. Letnice mají se státi národním svátkem Přerova. Zástupci vlády, světa vědeckého a literárního sjedou se toho dne do Přerova, aby přítomní byli slavnostnímu odhalení Bílkova díla, pomníku Blahoslavova. Slavnostními řečníky budou profesori českých dějin na pražské a brněnské universitě dr. Václav Novotný a dr. Rudolf Urbánek. A na tyto dny nutno se připraviti a započítí již nyní. Upozornovati na školách celého okresu na význam Blahoslavův, poučovati doma, pomáhati finančně k dobrému

mu úspěchu sbírkové akce a slavnosti a nakonec dáti dle možnosti a potřeby opraviti i fasády domů, zejména na Horním náměstí, kde v tyto dny shromáždí se tolik vzácných hostů a také i příště každý cizinec, jenž navštíví Přerov, půjde jistě prohlédnouti si monumentální dílo Bílkovo.

Obzor, sobota 21. dubna 1923

Týdenní trh, jak se dalo očekávati, byl velmi hojně oblesán, ale také šlo vše rychle na obdyt, takže o půl 10. hodině bylo vše vyprodáno. Platilo se: Máslo 6,50–7,50 Kč, tvaroh 6,50–7.- Kč, vejce 50–54h., hlavečka salátu po koruně, špenát za 1 kg 3 Kč. Kůzlatá po 40–50 Kč. Oves 150 Kč. Pšenice 190 Kč, ječmen 135 Kč, žito 130 Kč. (Pro ekvivalent dnešní ceny je nutno násobiti patnáct až dvacetkrát. Pozn. red.)

Obzor, sobota 21. dubna 1923

Hanácký rok v Přerově 5. července 1923 bude velikolepým obrazem celoročních velikých, tanců a životních výjevů z minulosti Hanáků a bude jim jak po stránce zvykoslovné, tak i krojové vysoko vyzvednut neobvyčejný kulturní a národopisný význam bodře našeho lidu. Republikánský dorost župy olomoucké činí horečné přípravy k této slavnosti a tím zaručuje Hanáckému roku veliký úspěch. Krojové a zvykové arrangement je v rukou dobrého odborníka dra. Frant. Pospíšila, správce selského odb. mor. zem. musea a protektorát nad slavnostmi převezmou města a starostenské sbory obvodu Hané.

Obzor, čtvrtek 17. května 1923

Hnízdem kuplířství a pustých scén jest hostinec Jos. Polišenského v Jateční ulici. Hostinský zaměstnává k obsluze svých hostů výhradně číšnice, které kupci svou láskou a svému šéfu pak polovici výdělků odvádějí. Nový případ kuplířství oznámil policii vojn zdejší posádky Ch. J., kterému číšnice Franková Vilemina nabízela svou lásku a přízeň za pouhých 20 Kč. Policie případ vyšetřila, zatklá Poli-

PSALO SE PŘED STO LETY

ženského i Frankovou a dodala oba do vazby k okresnímu soudu. Hnízda Polišíenského měla by si všimnouti naše okresní politická správa a hostinec uzavřít, poněvadž takový „obchod“ nevyskytl se u Polišíenského ani poprvé a nebyl také naposled.

Obzor, sobota 19. května 1923

Žebrání u Michalova a hraní na kolovrátky na popud finanční komise bude odstraněno. Žebrajícím osobám bude poskytnuto řádné chudinské zaopatření, pokud jsou příslušníky Přerova. Jinak má býti totéž opatřeno osobám příslušným do jiných obcí.

Obzor, pátek 25. května 1923

Na Masarykově náměstí povolila měst. rada dvě úpravy domů, týkající se přístavby druhého patra domu fy Vrba a Prazák a provedené nové fačady na domě p. lékárníka Sedláře.

Obzor, pátek 25. května 1923

Dvouhlavé tele. V pondělí ráno donesl do naší redakce p. Fr. Zlámal z Pavlovic v batochu dvouhlavé tele. Na normálním těle byla lebka rozdělena ve dvě části. Žrůda měla tři uši, čtyři oči a dva nosy. Kráva pometala o pět neděl dřívě.

Obzor, úterý 29. května 1923

O zřízení celního úřadu v Přerově. Dávnému přání našeho poplatnictva, zřízení celního úřadu v Přerově, postavilo ministerstvo železnice v cestu novou překážku. Interesenti mají totiž sami hraditi nejen náklady zařízení, ale i udržování celního úřadu a dokonce i přeložení zařízení dráhy. Jednání olomouckého ředitelství st. drah jest přímo neslychané a zdá se, jakoby chtělo zneužití každé příležitosti, aby namířilo svůj hrot proti městu Přerovu, zatím co na jiné straně města podřadnějšího významu se protežují. Ředitelství olomoucké a pražské ministerstvo systematicky ubíjí náš obchodní a průmyslový ruch, který utěšeně počíná v Přerově skvétat. Přerov cítí se býti bez-

ohledností železničního eráru nejen dotčen morálně, ale přímo poškozen.

Obzor, středa 6. června 1923

Glajchu označují májíčkem tři velké stavby. Nemocenská pokladna, zadní trakt pasáže a obytný dům elektráren; vesměs třípatrové budovy a dvě jednopatrové budovy pivovaru. Pět domů, jež budou míti značný počet moderních zdravých bytů, přispěje jistě k dalšímu zmírnění bytové krise u nás. Také Lešetín započal na náměstí Svobody se stavbou třípatrového domu. Ovšem rádi bychom se již dočkali stavby státních budov: soudu, politické správy, domu pro státní zaměstnance, pošty a v důsledku toho i sporištelny. Město učinilo snad vše možné, aby umožnilo stavbu jmenovaných budov, nechceme zlehčovati naše úřady státní, avšak tentokrátě mají pouze ony vinu, že dost energeticky neprovádějí projekty, které mají ze všech zajištěny.

Obzor, neděle 10. června 1923

Průplav Přerov – Pardubice. Jak sděluje Svoboda, byl dokončen projekt kanálu Přerov – Pardubice, který by spojoval Labe s Moravou, Dunajem a Rýnem. Náklad na stavbu je odhadnut na 5 miliard Kč.

Obzor, středa 13. června 1923

Za factu byl zatčen 24letý šofér bez zaměstnání Jos. Příkryl z Vídně. Přepadl v podnapilém stavu v blízkosti kina „Olympia“ dva muže, z nichž jednomu bez příčiny vyfal políček. Vznikla pustá rvačka, kterou musil energeticky rozsouditi strážník.

Obzor, čtvrtek 14. června 1923

Pontonová lávka přes Bečvu bude postavena příští týden a bude spojovali schody u Pod valy se schody u plovárny. Sířka lávky bude 1.30 m a délka 62 m. Zábradlí bude pouze po jedné straně železně lano, proto zdržování se na lávce a skotačení dětí bude přísně zakázáno. Tím dostává se městu Přerovu

čtvrtého spojení přes řeku Bečvu.

Obzor, neděle 17. června 1923

Městská plovárna. Přes nepřiznivě počasí těší se stále slušné návštěvě obecnstva. Dvě neděle vykazovaly návštěvu po čtyř stech, celková návštěva je téměř 2000 osob.

Obzor, neděle 17. června 1923

Jak se u nás staví. Železniční činníky u Bečvy měly býtí dohotoveny a odevzdány dle podmínek 1. listopadu 1922 a dnes máme již léto 1923 a dle postupu práce na stavbě, není naděje že budou dostaveny prvního listopadu letošního roku. Stavba ta byla zadána cizímu podnikateli – ne nejlacnějšímu – který stavbu protahuje ku škodě jak ředitelství, tak i celku, poněvadž nemožno se byty obsaditi, na něž čeká již spousta rodin.

Obzor, středa 20. června 1923

Silnice Bochoř – Přerov. Rafinerie rolnických cukrovarů znovu zamítla požadavek města Přerova, aby nová silnice vedena byla uprostřed domků proti kasárnám. Zahájeno proto nové jednání, poněvadž však silnice Přerov – Bochoř v nedokončené části jest ve velmi špatném stavu, bude navezen šterk proti továrně Archimedes a tak silnice aspoň prozatímně upravena.

Obzor, středa 20. června 1923

Kino Orania předvádí v úterý 26. června o půl 9. hod. večer „KID“. V Hlaví úloze Charlie Chaplin a Jackie Coognan, známí z filmu „My boy“. Jsou jen tři hlavní osoby. Ona, dítě a tulák. O program tento jeví se již delší dobu zájem, proto na něj upozorňujeme širší veřejnost. Ve středu 27. června se nehraje.

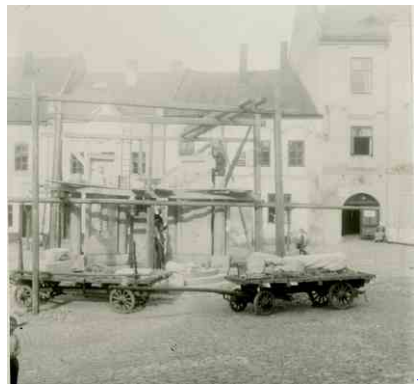
Obzor, středa 20. června 1923

Vstupenky na Hanácký rok jsou již v předprodeji v Obzoru v Přerově, tel. č. 2.

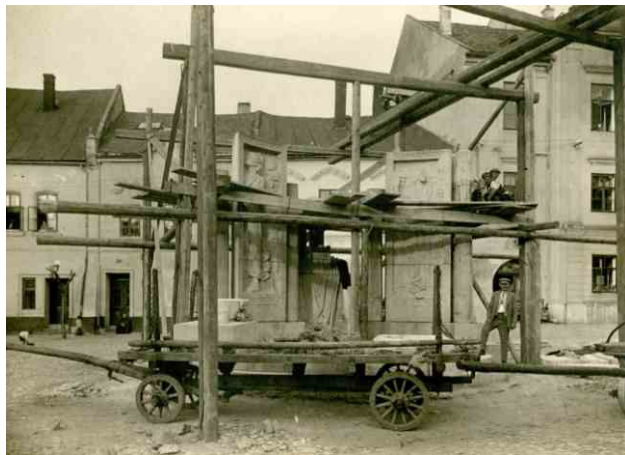
Obzor, čtvrtek 28. června 1923

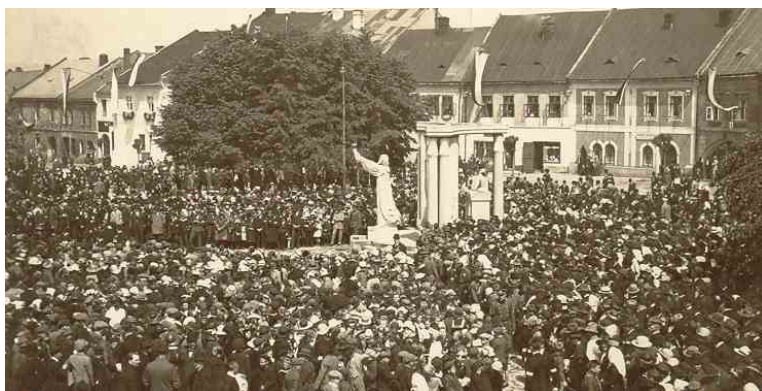
Rok 1882. Janu Blahoslavovi se v Píseku poprvé dostává úcty z oficiálních míst, 16. srpna toho roku mu byla na pískovské radnici slavnostně odhalena pamětní deska.

V roce 1923, u příležitosti čtyřtřetího výročí narození Jana Blahoslava, se podařilo zrealizovat stavbu jeho pomníku.

KDYŽ DUCH V KAMENI OŽÍVÁ

Slavnostní odhalení pomníku Janu Blahoslavovi v neděli 20. května 1923 za ohromné účasti veřejnosti provázelo slunečné počasí. O celém průběhu stavby pomníku i samotné oslavě své čtenáře po celou dobu velmi zainteresované informoval rovněž pískovský Obzor, jak se můžete dočíst v pravidelné rubrice „Stalo se před sto lety“ našeho zpravodaje.

Jméno pozapomenutého rodáka zaznělo v Píseku znovu až v roce 1864 při oslavách Karla staršího ze Žerotína. Na podnět pískovské studující mládeže byla na budově radnice dne 16. srpna 1882 odhalena pamětní deska s nápisem: „Památce rodáka pískovského, Jana Blahoslava, spisovatele a biskupa bratrského“. Státní úřady o Blahoslavovi nevěděly nic, proto si vyžádaly doklady, že se nejednalo o člověka státu nebezpečného. Na počátku 20. století se již Písek k Blahoslavovi hrdě hlásil jako k mravní autoritě se zásluhami o spisovný český jazyk. Po vzniku Československé republiky jeho tradice ve městě ještě zesílila.

Pomník Jana Blahoslava v roce 1929. Květinová úprava kolem pomníku se za sto let jeho existence mnohokrát proměnila.

Na snímku z konce 30. let vidíme nejen pomník Jana Blahoslava, ale rovněž restaurant a kavárnu pana Ševčíka. Dnes Klub teplo.

V roce 1939 měl Přerovany posílit na těžké časy, které je čekaly, Hanácké jarmark. I tehdy na něj ze svého čestného místa dohlížel slavný rodák Jan Blahoslav.

Podoba pomníku na fotografii z roku 1961

Jako důkaz „péče“ o obyvatele protektorátu byl v těžkém roce 1941 v těsné blízkosti Blahoslava umístěn lunapark z Hamburku.

Horní náměstí s pomníkem Jana Blahoslava v roce 1964

První návrh postavit v Přerově Blahoslavovi pomník projednával místní Akademický klub na schůzi 17. července 1911. Během války se ale nedařilo sbírat finance a v roce 1919 disponoval fond pouze 2000 Kč. Situace se změnila teprve po ustanovení výboru pro zbudování pomníku a vyhlášení veřejné sbírky, do které přispívalo i město Přerov. Návrh sousoší zpracoval František Bílek a jeho dřevěný model se nachází v expozici přerovského muzea. Sochař se účastnil i rozhodování o umístění pomníku na Horním náměstí, kde Blahoslav žil. Provedení sousoší z hořického pískovce Bílek svěřil Václavu Škodovi z Hradce Králové. Osazení prováděla místní kamenosochařská firma Urban—Polášek. Slavnostní odhalení za obrovské účasti veřejnosti proběhlo v neděli 20. května 1923. Náklady činily 88 000 Kč.

Šířava III.

V minulém čísle jsme si připomněli jednu z nejrozsáhlejších změn urbanismu města Přerova v období jeho nejnovějších dějin, jakou byla asanace takřka celé původní zástavby na východním předměstí Přerova. Stav po dokončení přestavby celé této části města ilustruje letecký snímek, který vznikl koncem druhé půle 70. let, přičemž zdokumentoval zásadní přestavbu prostoru takřka v celé její šíři.

V pravé spodní části tak byl zachycen okraj sídliště Meopta, které se začalo na tehdejší hranici městské zástavby budovat v roce 1954 ve stylu tzv. socialistického realismu. Základem se staly cihlové domy typu T15/52, jež byly většinou situovány do sestav polouzavřených dvorních celků. V rámci sídliště získalo město po dvaceti letech opět novou školní budovu, jež se rozkládá v pravé dolní části snímku. V polovině 60. let pak na sídliště volně navázalo sídliště Šířava II, které je viditelné v levé střední části snímku. Toto sídliště vyrostlo ještě na volných plochách původních zahrad na pozemcích za domy v ulicích Svisle a Želatovská (tehdy Jeremenkova), ovšem kvůli přístupu na stavenišť muselo být v souvislé řadové zástavbě těchto ulic zbořeno celkem pět domů. V letech 1964 až 1965 zde bylo postaveno osm panelových bloků modifikovaného typu G57 (tzv. olomoucký vzor). Základní model představoval v podstatě „dvojdům“ o 38 bytech a zvětšená „dlouhá“ varianta pak obsahovala 95 bytů. Sídlíště pak vytvořilo nové ulice Petřivalského, Kouřilkova a prodloužení původní ulice Bratří Hovůrkových (dříve Ke kapličce), které zajistilo přímé spojení s jižní výpadovou ulicí 9. května. Níže uvedená výstavba ovšem vesměs navázala na stávající a nepřinesla příliš velké změny do tradičního místopisu. To se ale změnilo s výstavbou sídliště Šířava III, která byla zahájena asanacemi v roce 1970. Práce byly rozděleny do 4 etap, v jejímž rámci mělo být postaveno 2291 bytů, dvě základní školy, tři mateřské školy a jesle, dále dům s pečovatelskou službou, zdravotní středisko a dům služeb. Šířava III měla ubytovat přes 5 tisíc obyvatel a ve své době představovalo jakousi vlajkovou loď modernizace Přerova a byla dokonce propagována jako budoucí nejkrásnější čtvrť města. Součástí sídliště se stala také nová komunikace spojující výpadové ulice na východním okraji města s Komenského třídou a centrem. Do té doby bylo toto spojení vedeno přes Šířavu, což už nestačilo zvyšujícím se nárokům automobilové dopravy. Právě nová komunikace, kterou lze vidět ve středu horní poloviny fotografie) patřila mezi první stavby sídliště a v květnu 1972 už tudy projel peloton cyklistického Závodu míru. V jejím soustedví (na snímku vlevo od ní) pak v letech 1971 až 1972 postavil přerovský závodník podniknu Pozemní stavby Olomouc 211m dlouhý blok o 231 bytech, který spolu s touto komunikací vytvořil novou ulici města. Ta byla v únoru 1973 ideologicky pojmenována jako třída Lidových milicí (po roce 1989 přejmenována na třídu 17. listopadu). Vzhledem k šířce komunikace byl na jejím začátku, na úrovni tehdejšího Závodního klubu železničářů („komuna“), vybudován podchod, který mohl zároveň sloužit jako kryt civilní obrany. Na první pohled nejmarkantnější je ovšem šestice věžových bloků o 13 podlažích. Dle původního projektu se mělo jednat o tzv. systém DOKA, čítající ve dvou domovních oddílech celkem 156 bytů. První dva bloky (třída Lidových milicí 4/6 a Trávník 31/33) byly dokončeny v roce 1973, blok Trávník 26/28 pak vyrostl v letech 1973 až 1974 a zbývající tři bloky byly postaveny v letech 1974 až 1976, načež vytvořily ulici, kterou tehdejší samospráva pojmenovala na počest této radikální přestavby jako Budovatelů. Koncem 70. let tak jako jeden z posledních pozůstatků starého předměstí Trávník zůstal jen bývalý Spolkový dům, v oné době fungující pod názvem Závodní klub železničářů, jež je viditelný nahoře ve střední části snímku, vpravo od třináctipatrového věžového bloku. Dlužno dodat, že dům nakonec asanaci stejně nešel a ze zdejšího místopisu zmizel počátkem roku 2007.

Petr Sehnálek

ZPRAVODAJ MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, DUBEN–ČERVEN 2023

Texty: Aleš Drechsler, Lada Galová, Marta Janová, Andrea Kopečková, Marta Konířová, Helena Kovářová, Jan Lauro, Eva Lehertová, Svatava Měrková, Petr Sehnálek, Kristina Sehnálková, Zdeněk Schenk, Jana Sýryčanská, Jana Trtiková a Lubomír Vyňuchal

Foto: Muzeum Komenského v Přerově, KIS Přerov, Magda Barbořiková, Ludmila Dohnalová, Iveta Juchelová, Zdeněk Schenk a Lubomír Vyňuchal

Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková

Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p. o., Horní nám. 7/7, 750 02 Přerov IČO: 00097969. Zaregistrováno MK ČR pod zn. MK ČR E 21496. Čtvrtletník - periodický tisk územního samosprávného celku. Výchle 6.4. 2023 v Přerově. Příští číslo vyjde 30. 6. 2023. Tisk MKP. Změna programu vyhrazena!

V rámci akcí pořádaných Muzeem Komenského v Přerově, p. o., budou pořizovány obrázky a zrukové záznamy za účelem prezentace organizátora akce. Muzeum Komenského v Přerově, p. o., nenese odpovědnost za záznamy pořízené a zveřejněné jinými subjekty. http://www.prerovmuzeum.cz/imag/muzeum/GDPR/2018_05_Informace_o_zpracovani_osobnich_udaju_zweb.pdf. Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.

